

Légrádi Gergely

Eprek

Hatalmas puffanást hallott.

A ház előtt, az utcán játszott. Ilyenkor nem mehetett le a kertbe. A permetezés nem tartott sokáig, mégsem szerettem, hogy nem maradhat ott kedvére.

Nem fordult a hang irányába.

Erős vegyszerszag csapta meg az orrát. Maga sem tudta pontosan, hogy került oda. A szitáló permetfelhő közepére. Körbekémlelt. Lélegzetét is visszafafojtotta. Nem gondolta volna, hogy ilyen a csendje. Sokszor álmódott erről. Milyen lehet akkor itt lenni?

Hallotta, ahogy a nagyapja halkán nyögdécsel.

A piszkosfehér cseppek lassan váltak el a levelekről. Aláhullottak, a következő falevélre. Aztán lejjebb, lejjebb, és még lejjebb, egészen a földre. Mások megtorpantak, bevárták a társaikat, majd lerohantak a vesszők fénylő bőrén, és eltűntek a fűszálak között.

Felmászott a körtefára a permetezővel?

Felnézett. Az eget kereste. A napot. Vagy a holdat a csillagokkal. A hátsó szomszéd kerítését. A nagy diófát, az utca irányában. Aztán megértette. Megállt az idő. A kert kiszakadt a világ forgásából. Gyümölcsfákkal, zöldségekkel, ágyásokkal és a körülöttük kanyargó ösvényekkel együtt.

És pont ide kellett esnie, az én eperpalántáimra?

Ujjával megérintette az almafa öreg, kérges törzsét. Átitatta a permetlé, mintha könnyű eső áztatta volna. Az arcához emelte nyirkos kezét, és beletemetkezett. Magába szívtá a kertet, az almafát, a mérgeket, a megállt időt és nagyapja összes fájdalmát.

Még nem

Csak nem gondolod, hogy hagylak így elmenni? Ennyi év után, se szó, se beszéd, csak úgy kilépsz innen? Hát nem úgy megy az, kedvesem. Maradj veszteg, ott, ahol vagy. Bár tudod, hogy nem szeretem, ha a kanapén csináljuk. Nem tudok jól hozzád férni. Alig van hely a könyvszekrény és a dohányzóasztal között. Na jó, egye fene, odamegyek én hozzád. De akkor tényleg maradj még.

Kezében egy pohár borral odalépett a kanapéhoz. Gyengéden felhúzta a pólóját.

Kezdem, ahogy szoktuk, a hátaddal. A lapocka környékével és a csuklyással. Itt raktározod a stresszt. Azt várod, hogy gyúrjam, toljam, űzzem ki belőled, ami heteken át gyülemlett fel. Nagy ritkán felszisszensz. Persze soha nem kérnéd, hogy hagyjam abba. Érzem, hogy erre vártál, még akkor

is, ha meg se mukkansz. Ismerlek, te dög, így szeretsz élvezkedni, lehuny szemmel, csendben. Én meg csak beszélek. Elviseled. Elviselsz. Vagy csak elengeded a füled mellett.

Kortyolt egyet a dohányzóasztalon álló pohárból.

Finom ez a vörös, amit kinyitottál. Testes. Te persze azt mondanád, hogy kell még neki egy kis levegő. Most pedig következzen a gerinced. A csigolyák, egytől egyig. Itt cipeled a terheket. A munkát és minket. Szereted, nagyon szereted, ha végre megkönnyebbülhetsz. Negyedórára. Hogy aztán újabb súlyokat vegyél magadra. Soha nem tudtál pihenni. Kikapcsolódni. Mintha értéktelen lenne az élet, ha könnyű. Mindig célok kellene és feladatok. Egyik a másik után. Csak gürcölve érdemes, igaz? Érzem, hogy jólesik.

Fenekig ürítette. Amikor visszatette az asztalra, a pohár megbillent.

No, halkan, kérem, halkan. Elnézést. A csípőd és a feneked következik. Ahol kompenzálsz. Aki ennyi mindent hord ki lábom, az ne csodálkozzon. Ez már kifejezetten kellemetlen lesz. Ehhez viszont én ragaszkodom. Tudom, mi kell neked. Ne is ellenkezz. Legjobb lesz, ha meg sem moccansz. Akkor hamarabb szabadulsz. Errefelé őrzöd a titkaid is. Kifigyeltem. Ki, bizony. Ezért nem szereted, ha rendbe teszem. Ezért teszel meg mindent, hogy ezt a részt átugorjuk. A titkokat. Amiket legszívesebben jó mélyen eltemetnél. Látod-látod, most sem úszod meg.

A kanapé elé lépett és leguggolt.

Most pedig jöjjön a karod és a kézfejed, egészen az utolsó ujjpercekig. Tudtad jól: én ezt szeretem a legjobban. Talán azért, mert érzem, hogy te is. Nehéz közel kerülni a lélekhez, de itt, ha szerencsém van, sikerülni szokott. Néhány mozdulat erejéig grabancon lehet ragadni. Aztán persze odébbáll. Úgy iramodik el, mintha itt se lett volna. Csakúgy, mint te. Mintha itt sem lettél volna.

Miközben mindkét tenyerét a hátán nyugtatta, leült a dohányzóasztalra. Egyikük sem mozdult.

Végeztünk, kész vagy.

Felemelte a kezét.

Most már mehetsz.

Kezében a pohárral elindult a konyha felé. Magára hagyta a látszólag életelen testet.

Kézszorítás

– Andrea, Péter, gyertek beljebb és foglaljatok helyet.

Nem mozdultak. Az igazgató széles mosollyal jelezte, hogy nincs mitől tartaniuk. Hangtalanul léptek be a szobába. Elsőként Andrea, aztán Péter. Csak akkor engedték el egymás kezét, amikor leültek a vendégek számára fenntartott bőrfotelekbe.

– Elsőként talán essünk át a kötelező adminisztráción. Bizonyára régóta vártok erre a pillanatra, de meg kell értenetek, e nélkül nem engedélyezhetem, hogy körbenézzetek. Csupán néhány perc az egész.

Eléjük tette a papírokat. Miután átfutották a mappa tartalmát, összesúgtak, majd Andrea biccentett. Péter a beleegyező nyilatkozatra írta mindkettejük nevét.

– *Köszönöm. Örülök, hogy eljöttetek. És egyúttal remélem, hogy sikerül majd választanotok. Tényleg, eldöntöttétek, hogy egyet vagy kettőt szeretnétek?*

– *Igen, el* – szólt csendesen Andrea.

Egymásra néztek, majd az igazgatóra, aki sokat sejtetően mosolygott rájuk. Aztán sóhajtott egyet, elkomorodott, és megszólalt:

– *Nyilván gondolkodtatok már, hogy melyet szeretnétek. Milyenről is álmodoztok. Tudjátok, csak azért kérdezem, mert ha eláruljátok, akkor talán én is tudok segíteni nektek.*

– *Igen, beszélgettünk róla* – válaszolt Andrea, miközben Péter tekintetét kereste.

Az igazgató hosszú hatásszünetet tartott, majd mielőtt újra rákezdte volna, biztatóan kacsintott egyet. Péter a cipőfűzőjét bámulta, Andrea Pétert.

– *Amint azt már korábban egyeztettük, ez az első alkalom csupán az ismerkedést célozza, nem a kiválasztást. Ha jól alakulnak a dolgok, akkor a séta végeztével megbeszéljük a következő lépéseket. Rendben?*

Ismét Andrea volt az, aki halkán jelezte, hogy igen, ezt beszélték meg, és még mindig értik, hogy ma miért vannak itt. Az igazgató ismét mosolyogni próbált, de most csak egy vicSORÍTásra futotta igyekezetéből.

– *Rendben, akkor, ha készen álltok, indulhatunk.*

Egymásra néztek. Utoljára. Még otthon megbeszélték, hogy kézzorítással kommunikálnak. Útközben már nem keresik egymás tekintetét. Nem kérdeznek, nem válaszolnak.

– *Két részletben nézhetitek meg őket. Felmegyünk a második emeletre, ott kezdünk, aztán az épület távolabbi szárnyában folytatjuk. Rendben?*

Miután Andrea és Péter nem válaszolt, az igazgató az órájára nézett, és gyors léptekkel elindult. A szoba ajtaja előtt azonban hirtelen megállt és visszafordult. Andrea és Péter megtorpant.

– *Gondolom, feszültek vagytok, de hát ez ilyenkor természetes. Egyéb-ként nem fogok zavarni, tisztes távolságot tartok majd mögöttetek.*

Egy szorítás: szerintem igen. Kettő: talán. Egy szorítás vissza: nem, kettő: nem is tudom, három: igen. A legjobb persze az lenne, vágta egymás szavába még otthon, készülődés közben, ha egyszerre, pontosan egyszerre szorítanánk meg egymás kezét.

– *Végezetül pedig egy jó tanács. Ne hagyjátok magatokat befolyásolni. Sokan sírva fognak kérlelni benneteket, hogy őket vigyétek haza, és lesznek jó néhányan, akik rátok kacsintanak és kinyújtják felétek a kezüket. Mások leszegik majd a tekintetüket, és halkán utáztatok szólnak, hogy gondos apukáitok lennének. Higgyétek el, mindenki családban szeretne élni. Mindenki. No, akkor induljunk. Ahogy kiléptek a szobából, rögtön balra fel a lépcsőn, az emeletre érve pedig jobbra tartsatok. Én pedig, ahogy megbeszéltük, végig mögöttetek leszek. Számíthattok rám.*

Sarbu Aladár

Gyászinduló Csobolyán

Az ötlet Gábortól származott: az idén találkozunk Hévízen, július elején már itt lesznek, és két hetet biztosan Hévízen fognak eltölteni. Keszthelyi vagyok, nekem Hévíz egy kicsit unalmas, de a többiek élvezték az üdülőhelyi nyüzsgést és eleganciát. Ebéd után átautóztunk a Déli-Bakonyon, cikázva ide-oda. Flórián már gyerekkorában beleszeretett a tájba, Sümeg, Pusztamiske, Tüskevár, úgy forgatta a nyelvén a neveket, mint a verssorokat. Ez a panzió, pár kilométerre északra a zsúfolt és zajos nyolcas úttól, ugyancsak Gábor leleménye volt. Egy éve, Sárváron ajánlotta nekik valaki: csendes, jó a konyhája, rálátni a Somlóra, egy délutánt meg egy estét megér.

Hogy őszinte legyek, bennem volt némi ellenérzés a neve miatt. Lucullianum! Az ellaposodó tájban nem volt semmi, ami indokolta volna a római reminiscenciát. Mint amikor a zeneiskolában fuvolázik valaki, a szomszédban meg másvalaki hangolni kezdi a hegedűjét, a név diszharmóniában volt a tájjal, hiába pingáltak egy tógás alakot a bejárat fölé, és kerítették körbe a parkolót korinthuszi oszlopokkal. A környező szőlőkről nem a tobzódás, hanem az esti borozgatások, hosszú beszélgetések jutottak eszembe, melyekben részem volt többször is errefelé. Szerencsére a belső terek nem akarták egy idegen világ ígézetével bávítani a látogatót; a berendezés – faragott székek, a sarkokban padok – szolidan dunántúli volt.

A pincér egy sarokasztalhoz vezetett bennünket. Elfértünk kényelmesen. A név fölött azonban nem tudtam napirendre térni.

Méltatlankodásomnak, csak úgy magunk közt, hangot adtam.

Nincs igazad, mondta Cser Flórián. Berzsenyi dunántúliságától a rómaiak szelleme talán idegen volt?

Nem vitatkoztam Flóriánnal. Úgyis az lett volna a vége, hogy nincs igazam.

Nézd csak, toltá elém az étlapot. A konyhafőnök ajánlata. Mit akarsz még?

A konyhafőnök ajánlotta „lucullusi tálon” tócsival adták a csirkemellet.

Tócsi és Lucullus! Azóta, hogy elkerültem hazulról, a tócsi eltűnt az étlapomról. A kórházi kosztba nem fért bele, a feleségem nem hallott róla, anyámnak meg, ha nálunk időzött, vagy ha mi nála, hiába zengtem a tócsi, a próza meg a dödölle dicséretét, leállított. Az olyan szegényes. Még megszólnak. Nem megy már olyan rosszul nekünk.

A gyerekeim hallottak a tócsiról, de valójában nem tudják ők sem, hogy mi az.

Dödölléért is Sárvárra kell utaznom. A sárvári étlapon persze a tócsi is mindennapos.

Mint ahogy a somlai bor is. Somlai borokban azonban, ha hinni lehet az étlapnak, a Lucullianum verhetetlen. Szégyen is volna, ha nem volna az, a Somlóhoz ilyen közel.

Az már csak hab a tortán, tehetném hozzá egy ide nem illő, zavaros metaforával, hogy Ság-hegyi boruk is van.

Paradox helyzet: nem tudom úgy kinyitni a rádiót vagy bekapcsolni a televíziót, hogy előbb vagy utóbb meg ne üsse a fületem egy panaszos hang

a magányos öregekről, az „atomi-zációról”, az emberi kapcsolatok kiüresedéséről, miközben nekem, pont ellenkezőleg, bővülőben a baráti köröm. A „kapcsolati hálóm”, ha tetszik, bár ennek gyakorlati hasznát nem veszem már. Alighogy a kórházat ott hagytam, egyre-másra bukkantak fel régi barátok, ismerősök – egyikkel az elemiben ültem egy padban évekig, a másiknak éppen most jutott eszébe, hogy össze kellene már hívni egy érettségi találkozót, ugye ott leszek, a harmadikra meg öregkorára rátört, hogy mégiscsak itthon érzi magát a legjobban, és haza kell jönnie, mielőtt a nyugati jómódba belefulladás. A kórházi kudarcom sem sajnó annyira, mióta a semmiből, egyik a másik után, felmerültek a régi arcok.

Legjobb középben, szokta mondogatni gyerekkoromban apám. Aki a sor elején áll, azt előbb-utóbb orra buktatják, aki meg a végén, azt seggbe rúgják. Középre, fiam, mindig csak középre, ha el akarod kerülni a bajt! Talán, ha megéri, lebeszél, hogy ebben a zavaros időben, meg így meg úgy, és akkor nem engedek a hiúságnak, de hát engedtem, s ahogy megjövendölte volna, orra buktam. Még jó, hogy a nyugdíjkorhatárt már elértem. Semmi kedvem nem lett volna beosztott orvosként maradni ott, ahol voltam már igazgató.

Csobolyaiak voltunk valamennyien, akik a Lucullianumba beültünk azon a nyári estén. Pontosabban volt csobolyaiak, mert kit ide, kit oda fújt el a szél, mióta a közös iskolát befejeztük. Némelyikünket elég messzire, Derecskei Józsi Franciaországba, a felesége egy kukkot sem tud magyarul, még jó, hogy németül ért, és nem kell Derecskeinek örökké fordítania. Nem hiszem, hogy jól érezné ma-

gát Magyarországon; amikor tavaly meghívtak az éppen termőre fordult szőlőjükbe, savanyúbb volt, mint a juhfark, amellyel Józsi kínálgatott. Gábornak viszont szerencséje volt, Anna mindenhol otthon van, így aztán úgy cikázgatnak Magyarország és Dánia között, hogy az már életforma, én biztosan belehalnék. Érdekes, Cser Flóri, akárcsak én, itthon maradt, mégis, a legkevesebbet róla tudok. Könyveket ír, régebben hallottam a nevét a rádióban, tanít is, egyetemen, és mindenről megvan a véleménye. Gábor szerint megrögzött idealista, szerintem flúgos inkább. A felesége olyan, mint az én feleségem, nem igen beszél, igaz, a férjét nem szokta csendre inteni, mint az enyém. Az az érzésem, ez a világ Zsófiának afféle közel-külföld, sőt azt sem zárom ki, egzotikus.

Mint ahogy tulajdonképpen Flóriának is, bár más okból kifolyólag. A parkolóban a kezébe nyomtam Csobolya történetét, gondoltam, lelkesedni fog, hogy ezt is megírta végre valaki, de egyáltalán nem lelkesedett. Az asztalnál, még át sem lapozta, máris megvolt róla a véleménye. Slampos egy iromány, még ha újságíró írta is, mondta, és visszaadta. Hiányzik belőle Csobolya történetének sava-borsa.

Derecskei franciául tolmácsolt. Was für das *piquanf*? – kérdezte az asszony németül, tekintettel a társaságra.

Flórián megpróbálta a dolgot elütni. Csobolya nem egy átlagos település. Amikor gyerek volt, többen esküdni mertek volna rá, hogy Csobolyán más a földmágnesesség, a talaj kisérgázása, a levegő összetétele és sok minden egyéb, s az sem véletlen, hogy annyi minden történt ott, ami máshol nem történhetett volna meg, és vice versa. Az a botrány a *Gyászindulóval*,

hogy mást ne mondjon. Szánhatott volna pár lapot ezekre is az újságíró.

– Félt, hogy nem veszik komolyan – keltem védelmére a szerzőnek, akit innen-onnan ismertem, talán a betegem is volt valamikor. – Csak olyan dolgokról írt a könyvében, amelyekre van cáfolhatatlan bizonyíték.

– Miért, a *Gyászinduló*ra talán nincs? Ott voltunk, te is, én is, meg Derecskei is. Mostanában divatba jött az oral history, fordulhatott volna hozzánk is az újságíró.

Ha belelendült, Flórián angol kifejezésekkel tűzdelte meg a mondatait.

Hozzá ugyan hiába fordult volna, jelentette ki Derecskei, aki nem emlékezett semmire, de nem zárta ki, hogy csak azért nem, mert akkor épp a nagyapjáéknál, Tákoldon szőlőt kapált.

– Szabotázst emlegettek, meg aknamunkát – mondta Gábor –, ha jól emlékszem, le is tartóztattak valakit, a szentfazék öregasszonyok meg a Gondviselésről pusmogtak, hogy az Úr akaratával szemben tehetetlenek a kommunisták. Nem bírták megbocsátani, hogy egy bányatűz elfojtásához az igazgatóság kisajátította a téglát, amit az imaházukra gyűjtögettek. Kiderült végül is, mi történt?

– Nem derült ki. Ki tudja, lehet, hogy a vénasszonyoknak igazuk volt.

Orvos volnék, nem szoktam hitelt adni sem babonáknak, sem misztikumnak. Földmágnesesség! Szentfazék öregasszonyok! Gondviselés! Egy tekerős gramofon inkább, elrejtve valahol, ha mindenáron meg akarnám magyarázni a *Gyászinduló*t. Fel is vontam a szemöldököm, hogy helytelenítésemet jelezzem, szóban azonban nem tudtam megerősíteni a helytelenítést, mert a feleségem a karomra tette a kezét: az izgalom nem tenne jót a szívemnek, jobb, ha elkerülöm a vitatkozást.

Nem esett nehezemre szót fogadni. Éppen kihozták a rendelést, és a tócsiba csomagolt csirkemell érdekletlenné tette a *Gyászinduló*t.

De csak ideig-óráig. Még be sem fejeztük a vacsorát, amikor Derecskei, megforgatva a bort a poharában, mintha a maga borával akarná színre és illatra összevetni, hátradólt, hogy érdekelné, amiről az előbb beszélünk, a *Gyászinduló*.

Jobb későn, mint soha, mondta, ha elszalasztotta is, nem akar belőle kimaradni.

Az volt a benyomásom, hogy inkább az asszonyt érdekli – egy kis elevenéget hozna ebbe az egyhangúságba, amibe belecsöppent. Pikantéria! Elég sokat sutyorogtak Derecskeivel a vacsora alatt franciául.

– Beszéljete már világosan – szólt ránk Zsófia. – Nem járja, ha már felkeltettétek a kíváncsiságot, titkolózni.

Más az, csapongani az emlékezetben ide-oda, és megint más régi dolgokról lefújni a port, majd az egészet logikus rendben összerakni. Ha Zsófia felszólítása nekem szólt, nem sokra ment vele, mert háritottam.

– Flórián emlékezete olyan, mint a légyfogó, megtapad benne minden. Ő tudja a legjobban, hogy jönnek ezek össze, Csobolya és a *Gyászinduló*. Ha már nem ő írta meg Csobolya történetét, tegyen ki most magáért.

– Rossz a hasonlatod. Az emlékezet nem telítődik, ellentétben a légyfogóval. És nem is kell tűzbe dobni, mint a légyfogót, azért, mert gusztustalan.

Flórián nehezményezte a dicsérettembe csomagolt iróniát.

– Ne kérsd magad! – brumogott közbe Derecskei. – Mondtam már, az a gyászindulós dolog engem is érdekelné.

Az ilyen helyeken, mint a Lucullianum, minden emeleten van egy társalgószerű kiöblösödése a folyosónak. Asztallal, székekkel, fotelokkal, kisebb csoportok számára, gondolom, azért, hogy ne foglalják feleslegesen a helyet az étteremben, meg hogy a zajos beszéddel a többi vendéget ne zavarják. Ide szoktunk húzódni vacsora után, beszélgetni még, mielőtt a szobáinkba elvonultunk. Téma mindig volt: az elmúlt negyven év el- és kiágazásaival, majd lezárás gyanánt az első tizenöt, a „visszatérés a gyökerekhez”.

Most az el- és kiágazásokra nem maradt idő. Ahogy leültünk, Derecskei visszatérített bennünket a gyökerekhez. A szobájukból kihozott két palackot, és a süteményestál mellé tette őket. Ki is nyitotta mind a kettőt.

– Rizling és szürkebarát. Tölthettek? – fordult kezében a rizlinges üveggel az asszonyokhoz.

– Na ne már! – Derecskeit az asszonyok szinte kifütyülték.

Nem kellett volna. Édes rizling és száraz szürkebarát: Derecskei tudta, mit beszél, a kisujjában van a borcsinálás. A rizlingből is lehet asszonybort erjeszteni, csak érteni kell a módját. Csak Derecskeiné ragaszkodott a szürkebaráthoz, nem baj, ha száraz, mondta, ehhez van hangulata.

A csillogó poharak fölött Flóriánra irányultak a tekintetek, várakozva.

Ezekkel a dalokkal – kezdte Cser Flórián egy kicsit kényszeredetten – úgy telenyomták a fejünket gyerekkorunkban, ha akarnánk, akkor sem tudnánk elfelejteni őket. *Munkás gyászduló, Internacionálé, Sztálin-kantáta*, a csapból is ezek csöpögtek, az utcai hangszórókból meg különösen. „A föld és a tenger...” – duruzsoltam Flórián szövege alá a *Sztálin-kantáta* első sorát, de leintett, a hely nem a leg-

alkalmasabb, az idő sem, valamelyik vénember a vendégek közül odalent még félreérti, próbáljak inkább arra gondolni, hogy Csobolyán valamikor sugárúti eleganciával egy gyönyörű nyárfasor fogadta a Tákold felől érkező látogatót, kár, hogy azok a nyárfák már nincsenek meg. A sugárúti elegancia emlegetése részéről nem oktan elragadtatás, nem provinciális kivagyiság; attól fogva, hogy először végigsétált az Andrássy úton, Budapesten (bár akkor éppen Sztálin út volt a neve), nem sikerült kivennie a fejéből a párhuzamot. A nyárfasor, a Csobolya-patak hurkától közrefogva, egy térbe torkollott, de perspektívát és irányt nem a tér adott neki, hanem a nagykémény, akárcsak az Andrássy útnak Gábrriel arkangyal oszlopa a Hősök terén. A nagykéménynek, azon kívül, hogy látványelem volt, akkor már nem volt funkciója, mert az erőműt, amelynek füstjét valamikor szétterítette a magasban, még a háború elején leszerelték. Azoknak mondja, akik nem látták: a kémény ott állt, szemben az erőműépülettel, a patak innenső oldalán, s a víz fölött egy hídként nyújtózó füstalagút kötötte hozzá a kazánokat. Mögötte, kissé ferdén, acéllábakon állt az osztályozó, balra boltozatos bejáratával a szürke sziklafalban, mint Pesten a Szépművészeti Múzeum, a lőszerraktár zárta a teret. Hátról, szinte a kémény vonalában – itt hurkolódik a térre a patak –, kivehető volt a híd is.

– Nagy szám volt, mikor a kémény ledőlt – jegyeztem meg közbevetőleg. Ahogy az a hatalmas téglahenger belevágódott a Csobolyába.

– Vannak, akik az utolsó fejezetnél kezdik az olvasást – mondta Flórián ingerülten. – De akkor akár el se olvasásák, ami az utolsó fejezetet megelőzi.

Haladjon csak a saját fejezetei szerint, bólogattam, nem szólok köz-

be többé. Nem akartam szóváltást a feleségemmel, mielőtt lefeküdnénk.

Ez a sugárút-párhuzam Gábrriel arkangyallal meg a nagykéménnyel nemcsak neki jutott eszébe, vette fel az elejtett fonalat Flórián, hanem a csobolyai kádereknek is. Egy sugárút csábít a vonulásra, Pesten is, Csobolyán is, s ha ráadásul a végpontját egy látványos szimbólum jelzi, különösen. Azt se zárja ki, hogy a káderek legfeljebb a filmhíradókban látták az Andrássy utat és a Hősök terét, vagy ott sem, de a párhuzam, ami a vonulást illeti, ettől még nem lesz érvénytelen.

Az már biztos! Nem okulva a példából, most meg Derecskei tartotta fel Cser Flóriánt. Rá akart erősíteni a párhuzamra. A szüreti felvonulás is a nagykéménynél szokott megállni, emlékszünk? Ott lötytyintette rá a bámészokodókra a bohóc az üvegbilit.

A szüreti felvonulás afféle jutalomjáték volt a tákoldiaktól a csobolyaiaknak, pontosabban, a Bognár péktől a csobolyaiknak. Bognárnak nemcsak Csobolyán voltak érdekeltségei, hanem Tákoldon is, s ki tudja, hány helyen még. Pékségek, malmok, italmérések, hiába voltak névleg államiak. A szüreti felvonulók azóta jártak át ide, mióta a pékséggel és a kaszinóbeli kocsmával Bognár a lábát Csobolyán megvetette. Az üvegbili a bohóc kelletárához tartozott, aki valami barna masszát kanalazott belőle a gyerek nép örömeire – valószínűleg bicskelekvárt, de ott akkor senki sem erre gondolt.

Míg Derecskei franciára fordította régmúltunk e csaknem elfelejtett epizódját, pár szót én is mondtam róla az asszonyoknak.

– Der Bäcker Bognár, wer ist es? – kérdezte Madame Derecskei.

A kérdésre senki sem számított, el is csendesedtünk egy pillanatra. – Der

Bäcker Bognár – ismételte meg Gábor a kérdés első felét –, der Bäcker Bognár war der reichste Mann in Tákold und Csobolya.

Valóban, Bognár Tákold és Csobolya leggazdagabb embere volt, kőgazdag, mai szóval. A leggorombább időkben is saját személyautója volt. Hiába próbálták meg kivetni a jómódból, nem sikerült. Mindig a talpára esett, mint a macska.

A szarból is aranyat csinált! Nem tudtam megállni, hogy Gábor tömör jellemzéséhez hozzá ne toldjam ezt az apámtól hallott még tömörebbet. Magyarul, hogy Derecskeinek legyen mit fordítani.

Ott tartott, tért vissza az elbeszéléshez e kitérők után Flórián, hogyan lett a nagykémény körüli tértágulásból Csobolyán alkalmi Hősök tere. Vagy inkább oda akart volna kilyukadni. Igaza van Derecskeinek, Csobolyán nem szoktak tömegdemonstrációkat tartani. Hacsak nem számítjuk a szerény úrnapi körmenetet az iskola előtt, meg a szüreti felvonulást, látványelemek nemigen kísérték az ünnepeket. Még a temetések is a ravatalozóból indultak, nem az elhunyt házából, mint Tákoldon, vagy máshol is, faluhelyen. Flórián egyetlen kivételről tud, valami nagyon öreg mozgalmi emberről, akit azért mégsem lehetett egy agresszív „Feltámadunk” feliratot viselő halottasházból a sírjához elkísérni. Igaz, az otthonából sem, mert érdemei ellenére a mozgalmi ember szerény körülmények között élt, illetve halt meg, s rosszul vette volna ki magát, a nyomorúságát mutogatni. Ekkor ácsoltak először tribünt a nagykémény elé, s innét vonultak a *Munkás gyászinduló* dallamára a temetőig.

Az ötlet valószínűleg innét származott, hogy a völgyet a politikai tespedésből kiemeljék. Mert hiába árasztják el forradalmi dalokkal és termelési dia-

dalokkal az utcai hangosbeszélők a völgyet és nyúlványait, ha a tudatépítésnek nincsen látható foganatja. Egy-egy mutatós ünnepség vagy zajos rendezvény, amikor harcos énjüket a csobolyai bányamunkások országnak-világnak megmutatják. Az nem megoldás, hogy aki akar, átmegy Dojkára május elsejét ünnepelni. Dojkáról nézve Csobolya kicsi pont, szinte nincs is.

Ne legyen a neve Tarnóczi, ha nem Hegedűs találta ki az egészet, mondta Gábor. A homloka egészen kisimult az örömtől, hogy emlékezetéből sikerült előgábliznia a nevet.

– Maradhatsz Tarnóczi – nevetett Flórián –, Hegedűs nagyon benne volt. Persze a párttitkár nem Csobolyának akart helyet szorítani a térképen, magamagát akarta észrevéttetni, nem Csobolyát. Valamit valamiért: ha már beadta a derekát, hogy funkcionárius legyen, bolond lett volna a népszerűtlen pozícióban hasznos idiotaként, ellenszolgáltatás nélkül megmaradni.

Ha jól emlékszik, ötvenhatban már a Dojkai Egyesített Szénbányák igazgatója volt, dörmögött közbe Derecskei.

– Így sohasem fogjuk megtudni, mi történt Csobolyán – jegyezte meg Anna epésen. – Hadd fejezze már be Flórián ezt a történetet!

Fogadkoztunk, hogy hallgatni fogunk, ám Derecskei még abban a pillanatban meg is szegte a fogadalmat.

Csak még annyit, mentegetőzött, s mindjárt azt is megkérdezte, enyhítendő a bűnt, hogy kinek tölthet a poharába, csak még annyit, hogy Hegedűs is Tákoldról került Csobolyára, mint a pék. Bár nem hiszi, hogy ennek a *Gyászindulóhoz* köze volna.

Majd elválik, mondta Flórián béketűrőn, de most már valóban szeretné befejezni. Hegedűs kezdeményezése, úgy látszott, május elsején maradéktalanul megvalósul. A nagyképmény előtt

felállították a tribünt, azt kidekorálták vörös drapériával, Marx, Engels, Lenin, Sztálin és Rákosi portréival. A szónoki asztal és az arcképek között szorítottak helyet a dalárdának és a zenekarnak. A szép idő sok embert kicsalt, meg aztán mi mást lehetett volna tenni? A Kaszinót az ünnepség idejére bezárták, május elseje nem lévén egyházi ünnep (se vasárnap), az iskolában mise sem volt, itt meg legalább történt valami, emellett azt híresztelték, ha az ünnep befejeződik, sört is adnak. Nem adtak, de ez mellékes, Cser Flórián nem zárta ki, hogy a sör eredetileg része lett volna az ünnepélynek. Most, hogy már számtalan ehhez hasonló rituális összejövetelt végigszenvedett, kijelentheti, ez sem lett volna rosszabb, mint a többi, amely követte, vagy, ha nem is itt, feltehetőleg megelőzte. Csak hát ahogyan véget ért! Akadozva bár, a párttitkár átküzdötte magát az alkalom jelentőségét méltató szónoklatán, a levezető elnök Hegedűsnek megköszönte a beszédet, a jelenlevőknek a részvételt, a dolgozóknak úgy általában a helytállást és a termelési eredményeket, majd pedig felszólított mindenkit, hogy akkor most közösen énekeljék el az *Internacionálét*.

Ennyi előreszaladás, csöpögtetett információ után könnyű kitalálni, mi történt, mondta Cser Flórián, visszafogva a tempót, érzékeltetni, hogy közel a végkifejlet. Zinger bácsi – emlékszünk még Zinger bácsira? –, Zinger bácsi felemelte a karját, majd hatalmas lendülettel indította volna a zenekart és a dalárdát, mindegyiket a maga helyén. Indította volna: csak részben indokolt a feltételes mód, mert mind a rézfúvósok, mind a dalárda asszonyai tették a dolgukat, csak éppen a koreográfiát nem követték. Persze, amilyen tájékozatlan volt a nép – ezerkilencszázötvenben vagyunk vagy -ötvenegyben –, sokaknak fel sem tűnt, hogy az, amit

hallanak, netalán tátogva énekelnek, nem az *Internacionálé* – nincs-e benne a *Gyászinduló*ban is, hogy a rabságnak vége? Nem úgy Hegedűs és az elnök – az elnököt Dojkáról delegálta a helyi főhatalom –, a dolognak botrányszaga volt: az *Internacionálé* helyett a *Munkás gyászinduló!* Hegedűs azonnal leparancsolta volna Zingert az emelvényről, ha nem lett volna mégiscsak kisebb blamázs méltóságteljesen végigénekelni a *Gyászindulót*, mint megszegyeníteni a tiszteletre méltó öreget, a munkásművelődés e szerény apostolát; ki tudja, a kavarodásban még a *Gyászindulót* is meggyalázzák.

Mintha egy közös akarat kerítette volna hatalmába Hegedűst, a levezető elnököt, a zenekart, Zinger bácsit és dalosait: pillanatok alatt elfogadták a helyzetet, minek eredményeképp az ünnepség szabályosan fejeződött be formailag. A levezető elnöknek másnap ugyan lett volna miért magyarázkodnia, de vállalta, hogy nyelvbottlás volt az egész, és ő utasította tévedésből a *Gyászinduló*ra Zingeréket. Állítólag még azzal is érvelt, nem eredménytelenül, hogy a *Gyászinduló* szövege tulajdonképpen optimistább, mert abban már „eljött a szép új világ” – ha emlékszünk még erre a sorra a szövegben míg az *Internacionálé* szerint most van csak érkezőben. Ennek ellenére, két nappal később az öreget bevitték, hogy akkor valljon színt, ki bujtotta fel, de Zinger ragaszkodott a nyelvbottlás-verzióhoz, és a levezető elnökön kívül mást nem volt hajlandó megnevezni. Tekintettel az illegális mozgalomban szerzett érdemeire, elengedték, de a dalárdát kivették a kezéből, a rezesbanda meg elvult karmester nélkül is, a probléma megoldódni látszott tehát.

Nem állítaná, mondta Cser Flórián, hogy napirendre tértek a kisiklás fölött, de mivel csak egyszor van egy évben

május elseje, már-már úgy látszott, hogy a kínos eseményt elfelejtik. A látogatás ellenére, Hegedűs azonban nem felejtett. Amikor újra eljött az ünnep, semmit sem bízott a véletlenre, és mind a dalárdát, mind a bányászzenekart kihagyta, csak a „központi stúdióra” hagyatkozott – ez volt az a hely, ahonnet a Csobolyát telelarmázó hangszórokat ellátták műsorokkal. A stúdiót kitelepítette, Moravec, a helyi hírközlés főembere a tribünnel szemben, egy sátorban nyomogatta a gombjait egy kisebb magaslaton. Hiába volt azonban a kiterjedt figyelem, a szigorú ellenőrzés, hogy valóban csak azok a zeneszámok vannak Moravec asztalán, amelyeket Hegedűs többedmagával ellenőrzött és veszélytelennek talált, a botrány nem maradt el. Maga az alkalom nem különbözött alapvetően az egy évvel azelőttitől – az ilyen ünnepségek csere-szabatosak, s amennyire Flórián vissza tud emlékezni, a beszédben is csak a perifériális elemeket kellett újakra váltania Hegedűsnek, vagy aki a beszédet megírta. Gördül tehát az ünnepség zökkenő nélkül a maga útján, s amikor a záróaktushoz érkezik, a stúdiósátorban, az utasításnak megfelelően Moravec működésbe hozza az eszközeit, hogy a „Föl, föl, ti rabjai a Földnek!” lendületes dallamával és szövegével a megemlékezést befejezze.

A lendület elmaradt: a hangszórókból ezúttal sem az *Internacionálé* csendült fel, hanem a *Munkás gyászinduló*. Ezt a kisiklást nem lehetett csak úgy elkenni, mint az előzőt, de ellenséges aknamunkával magyarázni sem, bár igény és akarat lett volna rá, s ha Moraveczre sikerült volna rábizonyítani a szándékosságot, az sokféle spekulációnak elejét vette volna. De hát Moravec éppoly értetlenül és kétségbeesve próbálta az okokat megtalálni, mint Hegedűs, s bár ehhez felte-

hetőleg hathatós segítséget is kapott, amikor, mint Zinger bácsit is, a rendőrkapitányságra Dojkán bevitték, sőt hathatósabbat, mert nem két nap múlva, de két hónap múlva sem jöhetett ki, s hogy az állását régen betöltötték, amikor kijött, mondani felesleges.

Adva van tehát egy jelenség, egy gyanakvásra épülő világban maga az ős-gyanakvás, melynek már pusztá léte friss energiákkal telíthette volna a korszellemet. Ehelyett mi történt? Elvitte talán a balhét Moravec, mint előtte a funkcionárius, aki nyelvbottlássá fokozta le a műsorszámcserét? Elvihette volna, ha a hatalmasok, akik nagyobb horderejű ügyekben sem vonakodtak e kényelmes megoldáshoz folyamodni, ezt akarják. Miből állt volna előállni egy teóriával, Moravecból meg kicsikarni a vallomást, mely ezt a teóriát igazolja? De hát nem akarták, és nem azért nem akarták, mert annyira jó szívük volt. Mi van, ha egy év múlva újfent megismétlődik a kudarc, meghazudtolva Moravec vallomását? Hiába hitte az első fiasco után Hegedűs és a környezete, hogy a kollektív emlékezetben nem tapad meg a malőr, vagy ha megtapad, kifakul belőle hamar, nem fakult ki. Az Úr akarata erősebb, mint a kommunistáké: a hívó kisebbség megtalálta a magyarázatot a dalcserére. Hiába, hogy csak öregasszonyok súgták meg öregasszonyoknak, pillanatok alatt elterjedt, még ha kevesen vették is komolyan, hogy a Gondviselés kényszeríti Hegedűsre a *Gyászindulót*. Azt hiszi, mondta Flórián, hogy Hegedűsnek nem volt egészen közömbös az öregasszonyok hiedelme.

Derecskei ennél határozottabb volt. – Már hogy lett volna közömbös? Alig tíz éve Hegedűs még Tákoldon ministrált. Gondolod, ennyi idő alatt elfelejtette a hitét? Persze hogy tartott az öregasszonyoktól!

Arra a kérdésre, amit Anna dobott be, hogy az ünneplő tömeg ezúttal megkapta-e a sörét, Flórián nem tudott egyértelműen válaszolni. Vitatta viszont, hogy tömegről lett volna szó, még ha kivezényelték is az iskolásokat – ő maga Gábor mellett állt, csodálkozik is, hogy Gáborban ez a gyászindulós kavarodás nem hagyott mélyebb nyomot. Az sem áll persze, hogy mindenki a biztos sör reményében vette a fáradságot, hogy a nagy-kemény előterében ünnepeljen – az ő nagybátyjáról például senki sem mondta volna, hogy potyaleső.

Nem is, erősítette meg Flórián szavait Derecskei, aki, bár a május elsejétől távol tartotta magát, emlékszik, Cser Mihálynak az volt a híre, hogy megveszekedett kommunista.

Inkább meggyőződéses, korigálta Flórián nagybátyja védelmében Derecskei. Igaz, volt olyan is, aki az egészet le sem sajnálta, hogy finoman fejezze ki magát, idősebb Cser Flórián például, aki nem szerette, ha előírták neki, hogy mikor tapsoljon, vagy, nem akar ujjal mutogatni, Gábor apja, meg Derecskeié.

– A te apád viszont – mondta az ujjával rám mutatva – ott feszített.

– Nem feszített, csak ott volt – helyesbítettem. – Mi oka lett volna apámnak kiállni valami mellett, amit amúgy őszintén utált? S amiről megjövendölte, hogy bukni fog, de persze meg sem fordult a fejében ezt akkor hangosan kimondani. Sört egyébként osztottak, egy korsót ingyen, de jegyre, mindenkinek.

Az elbeszélés kezdett szétfolyni, szét is folyt volna, ha Derecskeiből nem tör ki a nevetés, amely egy ideje már fojtogatta. Először azt hittem, apámon hahotázik, meg is kérdeztem, mi van ezen nevetni való, de tévedtem, Derecskei nem apám mértéktartását

találta mulatságosnak, nem is Cser Mihály buzgalmát, hanem valami egészen mást. Amiről először azt hittem, nem több, mint üres elménckedés.

– És a Bognár pék? – kérdezte.

– A Bognár pék május elsején felszívódott?

Ezen nem lehetett nem nevetni, mert, valóban, mi sem lett volna mulatságosabb, mint együtt a kető, a nagydarab Bognár és a munkásmozgalmi drapériák. Cser Flórián azonban leintette a nevetőket, hogy aztán némi következetlenséggel úgy folytassa, nevetni fogunk, azon a május elsején a Bognár pék kétszer is feltűnt a kémény előtt. Először akkor, amikor a tanítók a gyűlésre terelték a felső tagozatot – hozzám fordult, meg Gáborhoz, hogy bordó vagy piros volt-e az Opel, amelyben Bognár parádézni szokott a csobolyai Andrassy úton, az ő emlékezete szerint bordó, de lehet, hogy valójában piros, csak az ócska makadámúton belepte a por, emlékszünk még, milyen utak szeltek keresztül-kasul akkoriban a Bakonyt.

– És mikor bukkant fel másodszor?

– próbálta Zsófia elválni a tempólassító kacskaringót. El is vágta. Másodszor akkor bukkant fel Bognár, válaszolt Flórián a feleségének, mikor a tömeg elszéledt. Látva a feloszló csődületet, váltott néhány szót Hegedűssel, aztán meg másokkal is, azt tudakolva, hogy mi történt, mi ez a tanácstalanság? Pár nap múlva a Kaszinóban, nyilván nem véletlenül, elterjedt, hogy nem fog az így menni, mármint az ünnepség, míg a nagykémményel nem kezdenek valamit, mert a villámhárító meg az elektromosság, meg az acélpántok a kémény körül annyi mindent rögzítenek, ami nem odavaló, nem olyan régen volt, hogy az öreg Vízinek a kémény előterében a zenekar eljátszotta a *Gyászindulót*, egyszóval a zavaró

mágnesesség mindig bele fog kavarni a technikába. Flórián nem tartotta valószínűnek, hogy Hegedűs vagy más, ahogy ma hívják őket: a döntéshozók hitelt adtak volna a kaszinóbeli vélekedésnek, de azt igen, hogy mint tákoldi a tákoldinak, Bognár tudomására hozta az elméletét Hegedűsnek, vagy akinek tudomására hoznia célszerű volt. A munkásmozgalmi holt szezonban, mely május elsejét követte, volt idő a megoldást megtalálni.

Meg is találták. A nagykémményt még azon a nyáron beledöntötték a Csobolyába.

– Ott voltam – jeleztem Flóriánnak, mielőtt Magdi megkarcolhatta volna a karom.

– Nagy dolog! Fél Csobolya ott tolongott.

Csak az nem jött el, akire számítottam. Mielőtt újraélhettem volna akkori érzelmeim, Anna kopogós kérdése visszarántott Flórián történetébe.

– És attól fogva Csobolyán valóban nem hallottátok a *Gyászindulót*?

– Hallottuk, de csak egyszer, ha a kommunista temetések nem számítjuk. De a munka ünnepét többé már nem tudta megzavarni.

Itt be is fejezhetette volna, a történet kikerekedett. Ha nem szította volna fel a kíváncsiságot az egyszeri rájátszás emlegetésével, mehettünk volna lefeküdni. De felszította, olyannyira, hogy Derecskei már fordított is a Madame-nak, holott Flórián még el se kezdte. Amikor elkezdte, egy pillanatra az volt a benyomásom, mint ha ő fordítaná magyarrá Derecskeit. A szüreti felvonuláskor, zökkent vissza a múltba Flórián, utoljára a szüreti felvonuláskor szólalt meg Csobolyán a *Gyászinduló*. Cifra cirkusz volt: a bohóc nem akart hinni a szemének, hogy csak egy csonk áll a kémény helyén, s az is egy deszkapalánkkal kör-

bevéve. Egész pantomimjátékot adott elő: akkor most hova öntse az üveg-bilit? Miközben a szekéren forgolódott és ugrabugrált, a csonk tövéből vagy a füstalagútból felhangzott megint a *Gyászinduló*. Ez volt az igazi meglepetés, nem a kémény hiánya. A bohóc kezéből kiesett a bili és összetört, a lovak megzavarodtak, a kocsisok minden ügyességére szükség volt, hogy el ne ragadják a szekereket.

– Hogy mert ezek után Hegedűs harmadszor is nekifutni a május elsejének? – akadékoskodott Anna újra. – Amikor Bognár nyilvánvalóan átverte, és nem kellett volna a kéményt ledönteni.

Nézőpont kérdése, hogy átverte-e, mondta Flórián egy kicsit bizonytalanul, mindenesetre május elsején az *Internacionálét* Csobolyán többé már nem üttötte ki helyéről a *Gyászinduló*. Érti, persze, ha Bognár szavának Anna nem adna hitelt, nem adott Hegedűs sem. Egy héttel a harmadik május elseje előtt már kirendelte az ácsokat, hogy állítsák fel a tribünt, csak úgy csupaszon, és az esti órákban próbaképp többször eljátszatta a dalt a kórusral és a zenekarral. „A Föld fog sarkából kidőlni”, dúdolta csúfondárosan a híres sort idősebb Cser Flórián, aki olyankor szokott hazajönni a Kaszinóból. „A Föld fog sarkából kidőlni”: meg volt győződve róla, hogy Hegedűs, de lehet, hogy maga a rendszer is, megbolondult.

Praktikus gondolkodású feleségem hirtelen arra lett kíváncsi, hogy a téglával mi történt, nyomát se látta a mederben, mikor évekkel ezelőtt arra jártunk, elhordta talán a patak?

Ezt inkább tölem kellett volna megkérdeznie, éppen ott voltam, amikor, pár nappal a megzavart szüreti felvonulás után, a pék két ismeretlenel kiszállt a kocsijából és intézkedett a téglák felől. Nem vettem át a szót

azonban, legyen csak Flóriáné a dicsőség, ha eddig mindent olyan jól tudott, feltételeztem, ezt is tudni fogja.

– Nem a patak hordta el – mondta Flórián –, hanem a Bognár pék emberei. Hegedűs vagy az igazgatóság úgy gondolta, hogy ezzel a téglával a bánya rendezti tartozását a hívők felé, s elmúlik az átok a fejük fölül, és megbízta Bognárt az akcióval. Bognár, jó pénzért természetesen megcsinálta. Aztán az egyháznak is felszámolta a költségeit.

– Valamit nem értek – ingatta Derecskei a fejét. – Ez a pék mindent megtehetett, amikor másokat egy barátság-talan tekintetért már sítire vágta?

– Mindent azért nem – mondta Flórián –, csak amiben meg tudott egyezni Hegedűssel. A legtöbb dologban meg tudott, a kémény dolgában is, ezek szerint.

Mi volt ez, valami maffia, hogy összejátszottak? Már megbocsásson Flórián, komorodott el Derecskei, ez azért hihetetlen.

Nem volt maffia, válaszolta Flórián. Hegedűs megbízható katonája volt a pártnak, legalábbis törekedett rá, hogy az legyen. De volt egy kis folt a múltján, amiről Csobolyán nem tudott más, csak a pék – pechje volt Hegedűsnek, hogy a párt a háború után épp ide állította. Csak annyi bizonyos, hogy a háború végén katona volt, akárcsak Bognár, együtt vonultak vissza a határig, s azon is túl, a németekkel. És persze foglyokkal, munkaszolgálatosokkal. Ne felejtsetek, ezek a háború végnapjai. Akkor történhetett valami, amiről Bognár tudott, s ami nem lett volna jó Hegedűsnek, ha kitudódik. Ennyi elég volt Bognárnak ahhoz, hogy sakkban tartsa.

Hogy mit követett el Hegedűs, további kutatásokat igényel, zárta Flórián egy kicsit professzorosan. Nem

volt biztos benne, hogy fogja rá futni az idejéből.

Már felálltunk, Derecskei a hóna alá csapta kiürült üvegeit, de Flórián egy mondattal még megtoldotta a vártnál hosszabbra sikeredett elbeszélést.

– Nem lehet kizárni, hogy a gyászindulós botránnyal Bognár mégiscsak átverte Hegedúst, és a dologhoz a kéménynek, a villámhárítónak, a kóboráramnak nem volt az égvilágon semmi köze. Ezek csak érvek voltak Hegedúsnek Bognártól, hogy mire kell hivatkoznia, ha a kéménytől meg akar szabadulni.

Most jön a tekerős gramofon, kaptam fel a fejemet, Flórián végre kezd a lila felhőkből a földre szállni.

Tévedtem, a tekerős gramofon meg sem fordult a fejében. Másra gondolt.

Tavaly az egyik környékbeli főiskolán részt vett egy konferencián, ahol *A természetfölötti és a modern költészet* címmel tartott egy előadást. Visszafelé beugrott látogatóba Csobolyára – hírért vette, hogy nem sokkal azelőtt bezárták az Öreg-aknát. Elég lehangoló látvány volt, az osztályozó helyén meredő vastraverzek, a befalazott lejtakna, a pusztuló igazgatósági épület, ahol annak idején Bognár sütödéje és kenyérboltja is volt. A táró előtt belebotlott egy eldobott vasdarabba. Nem akart hinni a fülének: mikor arrébb rúgta, a fal mögött, a táróban felhangzott megint a *Gyászinduló*.

– Das will ich nicht glauben – Derecskeiné kimondta, amit mindannyian gondoltunk, s amit a kései órán egyikünk sem akart már kimondani.

Habár nem tudtam, a „mindannyian”-t kiterjeszthetem-e Zsófiára.

Zuhanyozás közben megint oda lukadtam ki, Flórián egy kicsit flúgos, vagy nem is kicsit. A feleségemmel

azonban nem tudtam megosztani a gyanút, mert mikor kijöttem a fürdőszobából, már aludt.

A reggeli után szertespricceltünk, ahányan voltunk, annyifelé. Vásárhelyre, Keszthelyre, Hévízre, s ami Flóriánékat illeti, látogatóba Csobolyára. Míg a recepció előtt a számlánkra vártunk, biztosítottuk egymást, ha élünk még, jövőre találkozunk.

– Jöjjenek máskor is – szólta ki üvegkalitkája mögül a szép arcú, szőke recepció.

– Ha tócsi lesz, jövünk – vetette oda Flórián félig tréfásan, félig komolyan. – Meg ha dödölle – egészítettem ki Flóriánt, nem sokkal komolyabban.

– Lesz, hogyne lenne – biztosított bennünket a recepció a számlákat tűzögetve. – Bognár úr ragaszkodik hozzá, hogy mindig legyen választék tájjellegű ételekből.

Bognár úr? Csak nem a tákoldi Bognár, fordultam a recepcióshoz, vagy ha így jobban hangzik, a csobolyai?

Azt nem tudja, nem az ő dolga, válaszolta a recepció. Most itt lakik a szomszédban. Majdnem mindennap benéz, hogy nincs-e valami fennakadás.

Már a motort járattuk, amikor a korinthoszi oszlopok közé begördült egy Ford Mondeo, bordó vagy piros, a portól nemigen lehetett eldönteni. Egy férfi ugrott ki belőle, s a másik oldalon kisegített egy nehezen mozgó öregembert.

– A Föld nem fog sarkából kidőlni – szólta át a leeresztett ablakon Flórián. Mondott még mást is, de azt elnyelte a türelmetlenkedő motor.

Bizony nem, kiáltottam vissza, amikor felfogtam, mire gondol. S áldottam apámat, hogy ezt már gyerekkoromban megértette velem, és nem vén fejjel kellett rájönnöm, mint Flóriánnak, aki nem hallgatott az apjára, s lám, mire jutott.

Ádám Tamás

WestEnd-túra

Csilla Eszternek

Itt hagy az ősz, nem köszön a zónavonat farpofája. Eltolódott túraajánlat. Megvesszük a semmit, a WestEnd tetőkertjében farkasok üvöltenek.

Bakancsos próbababák csípője olvad, mi fényben gyakoroljuk a szájmasszázszt. Hűvös tekintetektől izzad a kirakat. Nedvesedik szem s alom. Félig felhúzott rács s szempilla pislog.

Törésgátló az üvegszív és a mézeskalács is kemény. A magány kiemelt szolgáltatás. Tolatunk, a mozgólépcső csak felfele jár. Lenn menekülnek vasúti ütközők.

Bújunk, mentolosra kapcsolod cigaretta, lányregénybe rejtett végzetek. Lábunk gyökeret ereszt. Késett lepkék szárnyával legyezek.

Börzsönyi elégia

Csilla Eszternek

Ülök a sziklakápolna előtt, idegen műk őágyban meleg az idegen keze. Nemrég simogattalak. Avarban szuszogó ősz.

Csak áll az a felhőből bontott kápolna a kálvária felett s te mellette merengsz. Olykor térdelve sem olvassuk az erdőt.

Szúrásmentes zöld sündisznó és
puha biciklinyereg a mohás kő.
Mintha páfránnyal hintett
húsleves párologna.

Kabát csörög, megtermékenyíthető
öreg kamaszkor. Örül az idő a
Malomvölgyben. Kulacsunkban
patak ráncosodik.

Fekvő sásban tégladarabok
moccannak, elhagyható cicomák a
láthatáron. Bauhaus-alkonyat
forralt borral. Enteriőr veled.

Előjáték őszirózsákkal

Csilla Eszternek

Az őszirózsák erogén zónáját
keresem, az egyetlen partközeli
pontot, ahol a kifeszített tenger is
megremeg.

Előre szeretlek, vakírással
jegyzetelek a kimosott égen, ami
lesz, arra emlékezem. Előjáték
őszirózsákkal.

Szájról olvasnak a katlan szélén ülő
madarak. Kicsit titkolják még, mi
bizton tudható. Hosszú előjáték
őszirózsákkal.

Előre szeretlek, borzong a rövidre
nyírt selyemút. Színeket lopnak a
szivárványból kósza sirályok.
Szobád képeimmal átrendezhető.

Kimoshatatlan tudatodból a
képzelt női név. Neked szól:
nedves őszirózsák erogén zónáját
keresem.

Szebényi Ildikó
Mély zuhanásom

Üvegszilánkok meztelen
talpam alatt.

Nehéz kalapácsok
emlékeket törnek.

Ma is élek,
még itt vagyok,
de a te hamvaid
elenyésznek a földben,
hiába kérdem,
HOL vagy,
nem tudsz beszélni,
meg se hallasz,
itt hagytál,
tested elfogyott,
mint elrontott
gyerekjáték,
szétestél, nem volt
orvosi csoda.

Nem volt túlélési
remény,
lassú halálad
kellett végignézniem,
kötni félelmes
sebedet, hinni,
amiket hallucináltál,
és kibírni,
hogy mindenkitől
elkészöntél.

Úgy kelek minden reggel,
mint eltaposott pipacs,
mint elgázolt macska,
jajszó, panasz nélkül,
sírni se tudok.

De talán jobb, Anyám,
hogy nem tudod
mindennapi gyötrelmem,
s nem látod
mély zuhanásom.

Simai Mihály

Tiszta rím

Mostanában Isten rímtechnikája
bűvöl el.
A tiszta rímek és az asszonáncok.

Tudom én, a sor/s/végnek rímelni kell,
s most éppen itt, a sor/s/om végén állok.
Uram! kellene még egy isteni jel!
Leírtam tízezer
rímet, de most... most nem tudom, segíts:
mi rímeljen
– mivel...?

Gágyor Péter

Csönd vagy hallgatás

Szondi Györgynek

A szünet a zenében –
ami valami más
ez nem a csönd –
ez a hallgatás
minden szünetjel mögött
ott térdel
minden dallamban
az ígét őrzi halkan
és kimondhatatlan
a hallgatás nem téved
mert ő nem a csönd
a lényeg belül
a zenében gömbölyül
és szól ha hallgat
a világgal magad vagy
és csönd tán nincs is
a hallgatás a mag.

Erdélyi György

Summa

avagy

Szabad ötletek jegyzéke, de ne kérdezd, hány ülésben, mert innen az elejétől még nem tudni, a végén viszont kiderülhet, hogy a szerző elfelejtette megszámolni azokat a bizonyos üléseket

Amikor leszálltam a buszról, és éppen a patak fölötti kis hídon ballagtam, megszólalt a telefonom, a vonal túlsó végén Csangica hangja szólt, de ez a hang nem kecsgetetett sok örvendeznivalóval, valahogyan másképp szólt, mint máskor, aztán a sejtésem nyavalyás bizonyosság lett, megtudtam, hogy Kobzos barátom, megunva az egyre reménytelenebbé váló dulakodást a kórral, ezúttal nem támadott fel félholt állapotából, mint a fönix, hanem szép csendesen át-sétált a nem is tudom, hovába, mint pár héttel előbb Turcsány Péter, de ez sokkal szörnyűbb lehetett, mert Péter csak úgy lefordult a motorjáról és vége lett, szegény Kobzos viszont már évek óta feküdt-kelt ebben az egyenlőtlen bokszmeccsben, pedig még főztem is neki kínait, mert az okosok az mondták, hogy attól még a félhalott is életre kel, hát ő nem, lehet, hogy kevés cayenne-i borsot tettem bele, pedig mondta, hogy azt nagyon szereti, így hát nem sajnáltam, mint a múltkor a sót a harcsapaprikásból, de annak se lett jó vége, a Kata feszt morogott, hogy a végén még megölöm ezzel a sok fűszerrel, pedig nem, csak szeretem, ha kijön az íze, hát nem jött ki, meg szegény Kobzosnak sem, mindenesetre én csak jöttem-jöttem hazafelé, és cefet rossz kedvem lett, persze milyen kedve legyen ilyenkor az embernek, morogtam is az orrom alatt mindenfélét, aztán előkotortam otthon a noteszt, és a Kobzos neve mellé berajzoltam a keresztet, ahogy ilyenkor szoktam, gondolatban meg visszaugrottam a nyárba, amikor először voltunk Kobzosnál Budajenőn, és amíg nem jött meg a templomi koncertről, a szomszéd házban beszélgettünk, amikor egyszer csak megláttam a Velekei Jóska gyönyörű erkélykorlátját, rögtön megismertem a keze munkáját, meg is örültem neki, de ennek a rövidke örömnök is vége lett mindjárt, mert a szomszéd elmondta, hogy Jóska egy éve meghalt, de akkor nem volt nálam a noteszom, úgyhogy most a Kobzos keresztje után mindjárt a Velekei neve elé is rajzoltam keresztet, erről meg az jut az eszembe, hogy amikor Kobzossal utoljára jártunk Szabados Gyurinál Nagymaroson, és én kiszálltam a kocsijából, hogy vegyek valami gyümölcsöt, meg Jutkának virágot, akkor előtte Vácnál eltévedtünk, Kobzos rossz irányba kanyarodott, és a végén már csaknem a Naszály tetején jártunk, mert Kobzos azt várta, hogy jön egy kis tér, ahol vissza lehet fordulni, de nem jött, a végén csak szabálytalanul tudott megfordulni, amit az elején nem akart, így hát elkéstünk Marosról, de nem baj, mert Gyuri aludhatott egy kicsit, akkor már ő is rossz borbén volt, alig tudott ülni, látszott, hogy fájdalmai vannak, de fegyelmezett volt, mint mindig, a vörösborra is jó volt, mint mindig, vörösborra aztán Kobzossal két-három hét múl-

va ittunk a Kéhli vendéglőben, miután az óbudai irodájában befejeztem vele azt a riportot, aminek mind a ketten örültünk, a Kéhli egri vörösborra még jobb volt, mint a nagymarosi, az meg, amit most kortyolok, jobb mind a kettőnél, de megette a fene, hogy se Turcsány, se Szabados, se Velekei, se Kobzos, fiúk, az Isten szerelmére, hagyjátok már abba ezt az örökös igazolatlan hiányzósdit, csak nem azt akarjátok, hogy a végén egyedül nyeljem a boromat meg a könynyeimet, ti meg egy divatos, csipkés felhő széléről jót vigyorogjatok rajtam kukucskálás közben, hogy né már, milyen savanyú pofát vág ez ott lenn, biztos ecetes a bora, nem úgy, mint a Joós Eleké, az maga a folyékony arany és tűz keveréke, ahogyan Márai mondta, és egye meg a fene, hogy itt fenn abból ritkán mérnek csak, nem úgy, mint utoljára abban a kis klubban, a József Attila-est után, a Gellért mellett, azt mondják, nagyon finom volt, a hűtése is rendben, koccintottunk is a szegény költő egészségére, akinek nem juthatott ilyen bor, meg szerelem sem, pedig akkoriban a kisasszonyok még nem rafinálódtak ki úgy, mint manapság, na nézd csak, most veszem észre, ez az egész határozottan kezd valamiféle hrabali formát öltetni, pedig én borra gondolok, és nem prágai sörre, de hát végül is Prágában találkoztam másodszer Hraballal, előtte először Várpalotán, ahol estjük volt, és én voltam a magyar hangja, az est után, hazafele úton az autóban, amikor a '68-as prágai dolgokról kérdeztem, ajkára repült piciny ujja, hogy kuss, mert a sofőr is beszél angolul, mellesleg téglá a lelkem, ezért aztán kilencvenfokos kanyarral a kecskeméti hrabaldiámról kezdtem neki mesélni, tetszett neki, azt mondta, nagy bukfenc lehet a *Táncórákat* darabnak megcsinálni, de amikor elmondtam, hogyan csináltuk, egészen tűzbe jött, hogy fiatal éveiben ő játszott így a szabadverssel, amit főleg fönn a tetőn püfölt papírra a régi írógépén, miközben napfürdőzött, és pléhbögréből meg cserépkorsóból védte a sört, amelyet a sarki csehóból hozatott, hát nem tudom, én jobban szeretem a régebbi módszereket a vers születésével kapcsolatban, amiket az eredeti kéziratokon láttam az Irodalmi Múzeumban meg a Széchényi Könyvtárban, ott nyomon lehet követni a gondolat születését is, ahogy a semmi egyszer csak bimbó lesz, nő, nő, szép lassan terebélyesedik, aztán egyszer csak ott van készen, persze biztos ennek a gépi püfölésnek is megvan a maga lejtése, de engem zavarna az a szörnyű kattogás, ahogy abban a prágai krimóban is irgalmatlan ricsaj volt, amikor újra találkoztunk, megörültünk egymásnak, Hrabal nagyokat röhögött, evett is valamit a söre mellé, már nem emlékszem, mit, lehet, hogy savanyú szafaládé volt, nem tudom, de azt igen, hogy nagyon tetszett neki, mikor elmondtam, hogy Binder Karcsi hogy játszott el száz évet zenében, miközben sonkás kiflit falt és meztelen lányokat nézegetett a magazinban, de úgy, hogy a közönség is láthassa, viszont a legjobban az tetszett Hrabalnak, amikor elmeséltem, hogy amikor Zsiba Ági megfiatalodott tizenöt évvel, és a paraván mögött öltözött át, ahová a hordárok vitték, aztán megint és újra átöltözött, és újra meg újra megint tovább fiatalodott közben, a végén már csak egy fiatal csitri volt, akkor Hernádi azt mondta nekem, hogy te teljesen hülye vagy, miért nem a két hordár vetkőzteti meg öltözteti a paraván előtt, én meg erősködtem, hogy nem erről szól a darab, Gyula, nem lehet mindig meztelen lányokat hajkurászni lovas vöröskatonáknak, erre ő, hogy a vöröskatonákban igazam van, de a nyílt színi öltözködésben nincs, sokkal több néző jönne megnézni a darabot az öltözködő, meg főleg

vetkőző Ági miatt, és lehet, hogy neki volt igaza, mint általában mindig, mert a Gyula elképesztően okos pasi volt, élmény volt vele beszélgetni, azt meg alig tudja valaki, milyen jó verseket is írt, hát így maradtam le vagy ötven előadásról az Ági vetkőzésének elpuskázása miatt, aztán az egyik előadást megnézte a Tata, azt mondta, tetszett neki, és hogy nem lenne-e kedvem eljönni hozzá a Honvédba, de, mondtam, lenne, el is mentem, aztán ott maradtam vagy tíz évig, de erről nem beszéltem Hraballal, nem is beszélhettem, mert ez az egész akkor kezdődött, ennek öröme Hrabal hozatott még két sört, pizok jó sört mértek ott az Oroszlánban, pedig én nem is szeretem igazán a sört, aztán mondtam, hogy mennem kellene, mert várnak a barátaim, de nem mentem, mert a barátaimmal este is találkozhattam a szállodában, és ki tudja, látom-e még a nagy Bohumilt az életben, hát jól tettem, hogy maradtam, mert aztán soha többé nem láttam az életben, és amikor hallottam, hogyan halt meg, hogy kiesett a kórházi ablakon galambetetés közben, akkor azt mondtam, az nem létezik, Bohumil Hrabal még öregen sem tenne ilyet, vagy magától ugrott, mert elege lett az egészségből, vagy öreg gyerekként ki akarta próbálni, tud-e még rö-pülni, meg az is lehet, hogy segítettek neki, mint Jerofejev történetében a titkosrendőrök főnöke a kisfiúnak, aki nem volt hajlandó másról beszélni a kihallgatóknak, mint az ablak előtt röpdöső galambokról, erről most az jutott eszembe hirtelen, lehet, hogy József Attila sem akart öngyilkos lenni, csak amíg ott várta az állomáson, hogy elmenjen a tehervonat, hiszen a túlsó oldalon lakott, és haza akart menni, de nem tudott, egyszer csak az juthatott eszébe, ha már annyit vacakolt életében ilyen-olyan vonatokkal a verseiben, az ugorhatott be neki, hogy itt egy pompás alkalom, életében először megnézni, milyen egy vonat alulról, ez ugorhatott be neki, hogy gyerekkorában mennyit bujkált a ferencvárosi pályaudvaron a vasúti kocsik alatt, hát beugrott, ami, mint tudjuk, nem volt jó ötlet, de miért ne vehetnénk számításba ezt is, ahogy Ági is számításba vette, hogy jó lenne Pestre jönni a kecskeméti színházról, és amikor hívtam, jött is, szép dolgokat csináltunk együtt, aztán hirtelen megváltozott a világ, elfogyott a pénz, és én is repültem, mint Hrabal, meg Jerofejev galambjai, aztán csak álltam, mint szamar a hegyen, hogy van ez, az előző évben még kitüntettek, aztán derült égből gumibot, még megijedni sem volt időm, még végiggondolni sem, mert dirr-durr, szétszakadt a lábam, letapadt a sarkam, a doki azt mondta, hogy öregedő sportolóknál ez előfordul, aztán ahogyan a kórházból hazafelé bénáztam, akkor szépen összeállt minden, legalábbis ezt hittem én, pedig a vastagja még hátravolt, se pénz, se posztó, se munka, semmi, keserves volt, nap nap után, egy darabig fájt, meg a lábam is, aztán az se, egy hét, kettő, három, ezzel, kérem, még jó ideig nem, majd, legyen türelmes, leszek, vagyok, jött a nyár, az egész világ égett, kinn is nyár, benn is nyár, csak nem vagyok lázas, nyár van, nyár, fúrge lepke száll, de hiszen én lázas vagyok, mitől, érthetetlen, mondd, bevitted, még magasabb láz, nem értem, értem, várjunk, várok, négy hét, hat hét, nyolc, nekem nem nyolc, hipp-hopp, volt-nincs, csak, kéne valami bilincstörő fű, de nekem csak útilaput lengettek, lehet ez, azok után, hogy, igen, miért ne, aki eddig úgy, az mostantól így, mosolyogva, ne, be se menj, úgyis csak, de te elbírod, mert kemény vagy, mint a, most mért nézel így, nem értelek, mi, akik eddig, és mondja és mosolyog, mondd csak, tényleg ki fogom bírni, kifogtam, ki, levél, elküldve, Ön, aki eddig mindig,

régi ismeretségünkre hivatkozva, mostani helyzetemben, ismételten, köszönettel, iktatás, oktatás, várjon, várok, semmi, jóval később hívás, megyek, a titkársa, őt most nem, nem, lehetetlen, őt személyesen lehetetlen, elfoglalt, nemzetközi, államközi, időközi, és mondja, a muraközi, és azt mondja, mondja el nekem, ez rettenetes, ez hihetetlen, ez karkai, ez honnan ismeri Karkát, de most ez, sajnos, sajnos, sóhajt, ezután miben lehetek, gondolja át, foglalja össze, írja le, küldje el, talán, de nem ígérhetek semmit, és hívjon, értem, nem értem, gondolom, foglalom, írom, hívom, egyszer, még egyszer, semmi, várom, hívom, újra hívom, semmi, többé nem hívom, egy jó barát, mondd el, ne mondd, ezt, veled, elképesztő, várj csak, majd én, meglátod, neked ezzel a, szörnyű, de légy nyugodt, minden rendben lesz, most ne haragudj, nekem most, majd hívlak, nem hív, várok, nem hív, én hívom, nincs, újra, nincs, megint, kérem, legyen szíves, adja át, megint semmi, nem adta, vagy csak, keresem, most ment el, újra keresem, nem jött be, holnap se jön be, van, de tárgyal, én átadtam, többet nem tehetek, ha kijön, az lesz az első, hívjon holnap, lesz üzenet, nincs üzenet, egy jó barát, többé nem hívom, a harmadik, az ötödik, a tizedik, ők, majd ők, nap, hét, hónap, semmi, nincsenek, pedig vannak, vagy csak nekem nincsenek, na végre, a tizenegyedik, de mi ez, hogyan, kérek, én neked ezt soha, te valamit félre, nem értelek, ne haragudj, és most ne haragudj, nem, dehogy, már nem is tudom, hányadik, igen, igen, akkor úgy volt, de most sajnos, szóval nem, már nem, talán majd, egyébként vizslát, nemtudomhányadé, kérek, én vártalak, megbeszéltük, nem, nem beszéltük meg, már hogy mondhatasz ilyet, igen, tárgytalan, igen, már nem, csao, levélben értesítem, hogy, hogy nem, hogyhogy nem, mert, azért, csak, az érvényben lévő jogszabály és a besorolás szerint, szerintem magának különben is, szóval nem, szívélyes üdvözlettel, öregem, kedves öregem, nem jött össze, mert minden összejött, pénz különben sincs, tudod, nem tudod, tudhatnád, egyszer talán, majd és szia, a meghallgatás után úgy döntöttünk, hogy nem, de ha erre jár, feltétlenül, hátha, viszhall, sajnos nem tudom adni, a fogát húzták, igen, kihúzták, a listáról, az utolsó pillanatban, igen, másnak adták, itt a vége, fuss el véle, végem, egy nap, egy hét, egy hónap, kettő-három, semmi, dudorászom kínomban, mást mit tehetnék, vagy a párkák énekelnek, a szirének, sötét, függöny, end, one-man-kend, huhuhúúúhahó, dibidábidúúú, one-man-band, és csak csend, innen már hova, innen már mit, a hal éji éneke harsog, a többi néma csend, várjunkcsak, tánmégsem, vagymégis, hacsaknem, figyelj csak ide, öcsi, hívott ide téged valaki, akkor meg mit vonyítasz itt a hal éji daláról, csak nem hitted azt, hogy plecsniket fognak neked hozni, futni futhatsz, amennyi jólesik, de befutni nem fogsz soha, ahhoz meg kellene tanulnod szépen sorbaállni, meg segget nyalni, seggeket, na, van-e gusztusod hozzá, van a nyavalyának, fordult a világ, hátha másutt még kellek valaminek, né csak, itt a régi Lónyay-suli, gyerünk be, jó napot, Virágh bácsi él-e még, nem, meghalt rég, kár érte, kedves ember volt, hol az igazgatói iroda, jónapot, én lennék az ízébizé, és kell-e magiknak valaki, aki az irodalomban, jó, a jövő héten kezdek, gyerünk hát neki, jézusmária, holnapután előadásom lesz, közben ki kellene javítani kétszáz dogát, nem baj, mire való az éjszaka, csak el ne aludjak előadás közben, költészet napja, jön Fodor András meg Faludy György, de hogy fog Gyuri bácsi följutni a másodikra a rossz lábával, hát hordszéken, királyi trónuson, híjj,

fiúk, én már annyi mindent megéltem életemben, de még trónszéken soha nem közlekedtem a másodikra, ez pompás, hívjatok máskor is, jövök, add már le kérlek a diplomád számát a titkárságra, az nehéz lesz, merthogy diplomám nincs, hogyhogy nincs, hát úgy, hogy nekem mindig rajzoltak egy kis x-et a jelentkezési lapomra, aztán ezzel el is volt intézve a dolog, de hát akkor sajnos, szervusz, nem te vagy véletlenül az ízébizé, de igen, jaj, de örülök, hogy találkoztunk, pár hete láttam az előadásodat, arra gondoltam, hogy nagyon kellenél nekem, nézd, éppen átadólistán vagyok, úgyhogy, kedves kollégák, itt az új kollégátok, ő lesz a, és emellett színházat fog csinálni, csak kabaré ne legyen belőle, az nem is lett, inkább cirkusz, de nemzetközi, jaj, itt vagytok, olyan csönd volt, azt hittem elmentetek, de igazgató úr kérem, a tanár úr mesélt, és akkor mi, jaj, ti még mindig itt vagytok, már nyolc óra elmúlt, mi a fenét csináltok, hát azt, hogy holnap előadás lesz, próbálunk, mert nem vagyunk még készen, de a szülők frászt kapnak, hogy hol a fiuk-lányuk, na, hogy sikerült az előadás, hát úgy, igazgató úr kérem, hogy anyunak, apunak tetszett, az osztálytársaimnak is, de a tanároknak nem, azt mondták, ez anarchia, és merő zűrzavar, de már hogy lenne az, én csak tizenhat vagyok és mindent értek, ők meg felnőttek, hogyhogy ők meg nem, hacsak nem szántsándékkal nem, én is így neszelem, mert lám, mit szól a főellendrukker, jaj, most már el kellene kezdeni a nyelvtan tételt, ez különben sem érdekes, de bizony az, úgyhogy nem kell elkezdenie, aki így beszél magyarul, az tudja a nyelvtant, én vagyok az elnök, én megengedhetem, folytasd, fiam, mert nagyon érdekes, amiről beszélsz, illet még nem is hallottam, jaj, megállhatunk itt a fal mellett, mi vagyunk a zsűri, csak szeretnénk nézni, amit csináltok, illet még nem láttunk, nem csináltunk, mondjátok, be lehet állni ebbe a gyakorlatba, mi elvégeztük a főiskolát, de ez nekünk vadiúj, hát, igazgató úr, kérlek, itt hozom most a Fesztivál fődíját, ezenkívül nyertünk még két másik díjat is, itt a helyi újság kritikája az előadásunkról, nagy volt a siker, a gyerekek mind boldogok, nézd csak, miket írtak a srácokról, hogy, persze, leülök, micsoda, mit mondasz, ez nem létezik, hogyhogy feljelentettek, kik és miért, ja persze, értem, és mit lehet ilyenkor, értem, most megyek, azt hittem, örülni fogsz a híreknek, de megyek, úgyis csöngettek, nem baj, jó napot, hölgyek és urak, de tanerő jó s lihegve szól, kérem, maguk többé nem mondhatják ennek az embernek, hogy tanár úr, mert mától kezdve nem tanár úr, kórus: jó napot, Nemtanárúr, ez botrány, ne röhögjenek, jelenteni fogom az igazgató úrnak, kedveseim, ne cirkuszoljatok ezzel a, mert még megüti a guta, de a Nemtanárúr az többé nem álom, tényleg csöngettek, marad az ekhósszekér, a ripacséria, jönnek a zsűrik, a profik, mert mi úgy gondoljuk, ez igazi, hát belevágnánk így együtt, vágjuk már, vágjuk az új magyar csodákat, nosza, lássuk, Uramisten, lőtás-futás, kilincselés, kalapozás, gyözködés, de mintha a falnak, mert mi belevágnánk, de nincs mibe, de nincs mivel, de nincs kivel, elszéledés, szétszóródás, maradok magamra, maradok magamra, ezt Nagy László írta, de mostantól rám is vonatkozik, én még soha életemben nem fáradtam így el egy előadástól, azt hiszem, most taxival megyek haza, nem, nem kérek semmit, csak aludni szeretnék, és sötét, és mi ez, mi a fene ez, csak nem vér, de bizony az, fekete, és jön mindenhonnan, hű a fenébe, most mi lesz, mentők, asszonyom, mi elvisszük, de nem biztos, hogy haza is hozzuk, hordágy, műtő, ne a szemembe világítsatok, mi a kórság ez, amit legyömöszöl-

nek a torkomba meg az orromba, levegőt, mindjárt elhányom magam, folyik a nyálam, és nem tudom visszatartani, jaj de megalázó ez az egész, csigavér, öcsi, ne nyavalyogj, végy nagy lélegzetet, úgy talán jobb lesz, tényleg az, mi ez itt, ja, észre sem vettem az infúziót meg a vért, amit szépen csurgatnak belém, nézd kérlek, most egy ideig abba kell hagynod a, ugye érted, szóval mindent, igen, értem, abbahagyni mindent-mindent, nem csinálhatok semmit-semmit, a rosseb, mit csináljak akkor, idő, idő, szárnyas idő, olyan szárnyatlan lettél, mint egy dodó, az egész világ olyan lett, mint egy hatalmas hegy, kihűlt, hideg, egymásra hajigált grízgombócokból, próbálj meg csak fölmászni rájuk, ha tudsz, nem tudsz, nem mászni, menni is alig tudsz, te magad vagy, gyönyörűségem, a gombóc, alig állsz a lábodon, telefon, izébizé úr, készen van, megvan a szerv, tíz perc múlva ott van a mentő, hú, vigyorogj, kérlekalássan, nehogy összetojd magad, úgy még rosszabb, tortúra, tinktúra, tonzúra, a frász törje ki, hogy a legtompább borotvákkel kell a micsodám körül kertészkedni meg sarlózgatni, jézusom, ez a műtőasztal jéghideg, odafagy a zrityóm, csak most be ne tojjál, pajtás, úgy még rosszabb, ezt is mondtam már, és dől a szöveg, az álarcos kommandósok meg rázkódnak a röhögéstől, mondja, nem tudja, hogy, hogyne tudnám, de nekem van ötven százalékom legalább, meg apám mindig azt mondja, hogy mázlista vagyok, de tényleg, hiszen látják, ma nagypéntek van, akkor pedig holnapután, majd meglátják, majd meglátom, dehogy látom, töksötétség, de mégse, valami halvány mocorgás odaátrol, nem tudom, mi, aztán egyszer csak egy kép, valami elmosódott arc beszél hozzám, de nem értem, mit, később látom Vackor kutyámat, mozdulatlanul ül, és szomorú a pofája, és egyszerre érthetően azt mondja, kérek vacsorát, aztán még később egy gyönyörű rét, tele virágokkal, hátul hegyek, fúj a szél, a füvek hajladoznak, pedig a rét, mintha fénykép lenne, mozdulatlan, csak a füvek, mint régen, amikor az a hosszú varkocsba font hajú, feketeláb varázsló elküldött minket utazni, akkor sas voltam, és igazán repültem, életem legszebb tájai meg alattam, még a hangomra is emlékszem, és a szél hangjára a szárnyaim végén, meg a kanyarokra, ahogy belefordultam a szélbe, és rohant alattam a táj, és én repültem, igazán repültem, életemben először, szabadon, igazán, és amikor visszajöttem, ő mondta el, hol jártam és mit láttam, később az orvosom meg azt mesélte, hogy az altatás alatt beszéltem, de nem árulta el, mit, pedig ez nincs benne az esküben, vagy igen, nem tudom, de közben sötétek és még sötétebbek, aztán egy hang, izébizé úr, ébresztő, kinyitom a szemem, majd kifolyik, olyan fényesség szemben, ablak, kerete kereszt, hát persze, húsvétvasárnap van, hang fölöttem, megismersz, azt a, hát hogyne ismernélek, te fiaim anyja, néhai feleség, mellette az új férj, a régi barát, pityereg, hehe, úgy látszik, újabban könnyen érzékenyül, de hülyén érzem magam, mintha lebegnék, közbe, nem, mert fekszem, és mintha kábelszekrény lennék, mindenütt csövek, de nem fáj semmi, megint jönnek, kopogtatnak, csendesen vigadunk, megérkezik asszonyom, Kata is, hogy vagyok, hogyne volnék, csak hát, összegabalyodik az idő is, most akkor mikor is, végül is mindegy, te jó szagú rezeda, így még nem lebegtem soha az életben, belül meg mintha teljesen üres lennék, és ez a semmi fáj, pedig nem is fáj, aztán sötét, megint világos, megint sötét, aztán egy nap levisznek egy egyágyasba, hát ez hogy lehet, nem vagyok én miniszter, még televízióm is van, de felvitte az Isten a dolgomat, meg a vérnyomásomat,

ott dobol a fülemben, pedig mindig alacsony volt, hát most nem az, éjszaka arra ébredtek, hogy muzsikálnak, nem tudom, kik és honnan, két-három mély fuvola kerülgeti egymást, mi a szösz ez, tán a különszoba zenés felárral működik, felkelni nem lehet, a zenészek meg csak nyomják, nyomják, ilyen izgalmas improvizációt alig hallottam még, Szabadost kivéve, persze ott fuvola alig volt, itt meg legalább három, ott hegedű volt, a Lali úgy nyirettyűzött, hogy meg kellett zavarodni, a József Attilában a Szabadossal, olyanokat homorított, hogy kilelt a hideg, néha nem tudtam elkezdni, ahol kellett volna, nem volt elég levegőm, ahogy nem volt a Fecske-gerincen sem, amelyet a holland cimborámmal másztam, pedig addig volt, mindig és mindenütt, de itt nekem jött elől mászásban az ötös felszökés, a fogások lefelé hajlottak, az állások csúsztak, nagy nihil kétfelől, na, akkor elfogyott a levegő, a szívem a fülemben dobogott, persze, mert most magas lett a vérnyomásom, de azért a végén csak feljutottam, feljutottunk, feljutok most is, csak ezek a csövek, szóval a feljutás későbbre halasztva, de el nem felejtetni, azt a, elfelejtettem telefonálni, pedig megígértem, sebaj, asszonyom, Kata biztos intézett valamit, kopogás, jönnek a fiúk, olyan megilletődött arcot vágnak, hogy röhögni támad kedvem, sorakoznak a fal mellett, mintha díszörségben lennének, hé, még várjatok a gyászbeszéddel, kérek egy széles vigyort, na, így jobb, éjszaka megint a fuvolák, ilyen szépeket nekem még az életben nem zenéltek, sötét, reggel végre kapok valami emberi reggelit, ideje, már szörnyű éhes voltam, utána doktorszökőár, egyik húz, másik von, a harmadik kinn a padon a dudáját fújja nagyon, a negyedik mér, szentatyám, ötvenkilenc kiló az összsúly, a nyirbálás előtt nyolcvanhárom volt, danadanadom, gyermek vagyok, gyermek lettem újra, utoljára tizenhat évesen voltam ennyi, egy nővérkápo megtanít felülni, és mielőtt elmegy, azonnal kipenderít az ágyból, tessék menni, menni, könnyű azt mondani, segítség, elfelejtettem járni, jön a colstok-effektus, kapaszkodni viszont nem felejtettem el, áll-e még az ősz Peterdy háza, áll bizony, bár inogva, legközelebb arra megyek, ahol szék is van, ahol megtarthatom a székfoglalómat, és mi lesz a témája, kedves izébizé úr, hát lássuk csak, talán a zen és a motorkerékpár-ápolás művészete, na ne adja itt a bankot, azt se tudja, mi az a motorkerékpár, már hogynem tudnám, még kissráckoromban láttam a Városligetben, ott álltam apával a Hősök terén, a gépek meg üvöltve rohantak elő a műjégpálya kanyarjából, elől a Puhony Nándi, mögötte közvetlenül a Szabó, mind a kettő Gilerán, mélyen bedőltek, aztán eltűntek a szobrok mögött, csak hallani lehetett, ahogy a tó hídján távolodnak, a következő körben a Szabó jött elől, a Puhony meg olyan közel hozzá, majd felöklelte, így ment ez egész végig, és amikor eltűntek, mindig valami furcsa, jó illat maradt ott utánuk, ennek a benzinnel finom illata volt, szóval dehogynem tudom, mi a motor, nekem is van otthon egy kis robogóm, igaz, úgy tűnik, szépen keresztet vehetek rá, szóval mi van azzal a székfoglalóval, kérem, ne haragudjék, kedves sorstárs, megengedné, hogy maga mellé üljek egy kicsit, hát ez van, lehet, hogy több, lehet, hogy valamivel kevesebb, mint amivel világra születtem, de szeretem ezt a verset, kicsit olyan, mintha Karinthy egyenesen nekem írta volna, már miért ne írhatta volna, elvégre rokonok is vagyunk, jó, tudom, neki a fejét metélték szét, nekem a pocakomat, igaz, de azt mondják, a keletiek a köldöktájukkal gondolkodnak, akkor meg mi a különbség az utazás a koponyám vagy a potrohom körül között, mondja izé-

bizé, és megtörülközött, mert először zuhanyozhatott, aztán bement a mellékesbe, és ahogy ücsörög a csészén, megint rákezdik a fuvolák, közvetlenül a feje fölött, na né má, ezek egyszerű mezei szellőzőcsövek, azokból jön a szférák zenéje, nahát, ha én ezt elmesélem, hogy a legszebb koncertet egy vécécsészén hallgattam végig, egyből delegálnak az idegosztályra, mert bekattan-tam, pedig nem is, ettől kezdve mindennap legalább egyszer egy nap koncertre megyek, az már biztos, minap is micsoda koncert volt, szegény Kobzost temették, és ment utána legalább harminc hegedűs, aztán csellós meg bógós, még tekerősök is voltak, szép méltóságteljesen húzták a lassú siratót, ahogy mentünk a menettel, nagyon nézegettem, hogy látok-e valami jelet, mint az öreg egyetemi tanár barátom temetésén, a barátomé, akitől megtanultam teát inni és Schubertet hallgatni, picit volt a szobám, ott szorongtunk ketten, de a tea nagyon finom volt, akkor hallottam először a *Pisztrángot*, az is finom volt, máskor meg együtt sétáltunk a Duna-parton a kutyáinkkal, igazán nem is beszélgettünk, mert főleg csak ő beszélt, én meg hallgattam, milyen érdekesen és szépen tudott mesélni, ez még Lacika barátom előtt volt, aki talán még szebben mesélt, aztán egyszer voltam náluk, a Bányász mozi házában laktak, a felesége akár a lánya lehetett volna, és nagyon csúnyán bánt vele, míg az öreg olyan megértő volt, mintha az asszony egy szeretetre méltó kölyök lett volna, pedig nem volt az, aztán egyszer csak kaptam egy telefont, hogy a professzor meghalt, megállt a szíve és kész, és a temetésén, amikor a beszédeket mondták, észrevettem egy fecskét, az volt a kedvenc madara, ez a fecske ott ült a ravatalnál, néha repült egy kört, de mindig visszaült ugyanoda, aztán amikor megindult a menet, jött velünk a fecske is, néha leült egy fára, de végig jött velünk, a sírnál volt még egy beszéd, és amikor a föld elkezdett dübörögni a koporsón, a madár fölszállt, tett egy kört, pottyantott egyet a gyászolókra, aztán elröpült, de itt nem láttam semmi ilyesmit, néha egy bánatos varjú repült át az égen, nem tudom, Kobzosnak volt-e valami köze hozzájuk, szerintem azok nem az ő madarai, úgyhogy nem történt semmi különös, hacsak az nem, hogy Kó Pali este elkönnyezte magát, hogy Kobzos nem akarta elfogadni az ő javasemberét meg annak a gyógyszerét, és biztos azért lett ilyen a vége, de aztán a töltött káposztánál megnyugodott egy kicsit, csak én lettem nyugtalan, mert Pali azt mondta, hogy már nem iszik bort, ezt én elképzelni sem tudom, azt mondta, ezt a néhány kortyot is csak a Kobzos túlvilági egészségére hörpinti, csak néztem, nahát, Kó Pali és az absztinencia, ez nekem magas, mint békának a torony, amelynek a tetejéről szép lassan körbeforogva az erdőket látni Révfülöp fölött, meg a tanúhegyeket, egészen a Szigligeti-öböl, gyönyörű látvány, csak a béka ebből nem lát semmit, szegény, ugyanígy Gábor barátomnak hiába próbáltam magyarázni, hogy miért csináltam úgy az előadásomat, ahogy, ő folyton csak azt ismételtette, ő csak egy villanyszerelő, és neki ez az egész smafu, nem is érti, hogyan tölthetem ilyen hiábavalóságokkal az időt, minden- esetre szeressük a bort, mert az a barátság itala, ebben legalább egyetért- tünk, nem úgy, mint Balázssal, aki makacsul kitart amellett, hogy egy árva, bűdös szót sem ért Pilinszkyből, na ezt végképp nem értem, ő nemcsak hívő ember, de van vagy három diplomája, és olyan világítóan okos vagy okosan világító, mint az esthajnalcsillag, akkor hogy a fenébe van ez az egész, lehet, hogy ez nem tanulás kérdése, lehet, hogy egyszerűen hiányzik belőlük az, ami

a líra, mint belőlem is hiányzik, ami matematika, bár ez sem igaz, mert vagy egy emberöltő előtt a gyönyörű nevű Corradi Keresztély, aki elméleti matematikus volt, hallva a Petőfi-összeállításomat, rendkívüli matematikai érzékemet dicsérte, ahogyan az egyes részeket egymás mellé illesztettem, én meg csak hüledeztem, hogy én és a rendkívüli érzék, de Corradi kiselőadást tartott, azt mondta el, hogy az illesztések mikéntje a legújabb elméleti matematika kutatási tárgya, és attól kezdve nekem nosztalgiám lett, hogy te jó Isten, miért buktam akkor meg matematikából, hol siklott ki az én tüneményes pályám, mi minden lehettem volna, ha, de ha egyszer nem volt tudomásom a rendkívüli ízémről, nem volt, na, merthogy annyit értek a matekhoz, mint hajdú a harangöntéshez, úgyhogy marad a vers meg a színház, sajnos, hála isten, így nem kellett keresztülgázolnom a nagy kilátástalanságon, száraz lábbal érhettem át a túlsó partra, de jó, hogy végre tudtam venni gumicsizmát, az egész városban nem kapni, csak nőit, egy helyen láttam, a norvég vagy svéd, nem is tudom, melyik mintaboltban, ja igen, a Hely Hansenben láttam egyet, ronda volt nagyon és tizennégyezret kértek érte, ez meg sokkal szebb, és potom ötszáz volt az ára, úgyhogy mostantól nem lesz vizes a fuszeklim, ha a reggeli kutyasétáltatásnál deres a fű, vagy esik az eső, mint tegnap is, fejemre húztam az anorák csuklyáját, de mikor kiértem a tóhoz, és megláttam a ködöket meg a párát a víz fölött, meg ahogy a nap keresztülsütött ezen az egészen, ezüstbe borult minden, csak a madárhangokat lehetett hallani, egyébként csönd volt, hátrahajtottam a csuklyát, beletartottam az arcom a lassú esőbe, és hagytam, hogy a cseppek végigcsurogjanak a hajamon meg a nyakamon, és egyáltalán nem is jutott eszembe, hogy megfázhatok, és akkor jaj, mi lesz a szerdai előadással, de nem fáztam meg, úgyhogy, ha az Isten is úgy akarja, lesz szerdán előadás, csak meg tudnám csinálni, amit kigondoltam, ez az egész olyan bonyolult, hiszen nem is volna szabad mozdulatlaná rögzíteni valamit, azon erőlködni, hogy mindig ugyanolyan legyen, ez nem az én világom, de ki tudja, eszembe jut-e spontánul az, amitől hiteles lehetne az egész, meg aztán hagyják-e, hogy eszembe jusson, nem terelnek-e valami más felé, persze abból is kisülhet valami jó, csak nagyon észnél kell lenni, nem véletlenül fohászkodom én mindig jó közönségért, akiktől akár röpülni is lehet, ha szerencsém van, a múltkor láttam a Hagyományok Házában a Tatát, jött föl a lépcsőn, magyarázott a mellette haladóknak, közben úgy gesztikulált mind a két kezével, mintha repülne, szóval repült fel a lépcsőn, könnyedén, pedig rendesen benne van a korban, de mi az neki, én ott voltam a hetvenedik születésnapján, amikor valakivel fogadott, aztán nekifutás nélkül, helyből átugrotta az asztalt, úgy megörültem neki, hogy látom, a végén, mikor el akartam búcsúzni tőle, hogy megyünk haza, azt mondta, mész a fenét, jössz le velem a büfébe, én fröccsöt iszom, te amit akarsz, hozd az asszonyt is, mi az, beteg, hogy vizet iszik, rendes tőletek, hogy ilyen eseményekre jöttök, és mikor jössz már el hozzám egy jót dumálni, ne hozz semmit, rengeteg jó borom van, borlovagrend tagja vagyok, ha nem tudnád, majd kajálunk is valamit, mondd, bírod még a bort, mondtam, bírnám, csak tudod, nem véletlenül vágtak ketté, mint a kolbászt, vigyázni kell, szóval inkább a minőség, jaj, emlékeszem, amikor ezt a szót mondtam a Márai-darabomban, mikor a kis nápolyi srác a narancsot akarja rászózni az íróra, kétszer drágábban, mint az üzletben, és én egyszerre voltam kissrác és öreg író egy

időben, akkor tudtam, miért ez lett az én sorsom, miért akarok minden sorsba belebújni és kipróbálni, átélni és átéltetni, Ruszt Jóska mondta először, hagy abba ezt az imitációt, emlékezzél, vakarj ki magadból valamit, aki voltál, abból építs valamit, ami igazi, ezért dicsértek meg a fiúk még gyerekkorukban, papa, te jobban játszol velünk, mint bármelyik gyerek, hogy csinálod, nem tudom, csak játszom veletek, csak emlékezem, hogyan kell játszani, nem is szerettem soha azt mondani, hogy dolgozom, mert ez, ez nem munka, mert ez a játék, ez sokkal nehezebb, mintha munka lenne, közben meg könnyebb is, csak nagyon kell figyelni, hogy igazi legyen, és nem csalás és ámitás, és ez a sok hülye felnőtt meg azért lett sok hülye felnőtt, mert elfelejtett játszani, már nem tudja, hogyan kell, vagy talán még van egy-kettő, aki emlékezik erre-arra, mégis rosszul csinálja, mert nem figyel eléggé, ezért mondtam a gyerekeknek, jaj, ne akarjatok felnőttek lenni olyan hamar, addig örüljete, amíg gyerekek vagytok, ami utána jön, az már legtöbbször nem az igazi, emlékezzetek Gerébre a Pál utcai fiúkból, milyen magányos lett, amikor a többiek megtudták, hogy elárulta a grundot, amely egy játék haza volt, de ők úgy hittek benne, hogy képesek voltak meghalni érte, mint szegény nemesek csupa kisbetűvel, csakhogy ebben az egészben az a legrosszabb, hogy egy idő után a legtöbben csupa nagybetűvel akarnák írni a saját nevüket, és észre sem veszik, hogy ők, a nagy, komoly felnőttek negyedannyit sem érnek már, mint azelőtt, talán ezért lázad minden kis fiatal ellenük, mert még igazi valójukkal érzik, hogy amazok valahol leadták, amiben azelőtt hittek, és félig sem igaz, amit prédikálnak, amikor érvényt akarnak szerezni a fene nagy akarataknak, csakhogy a srácok érzik, hogy akik mondják, nagyjából érvénytelenek mint az igazság hites igehirdetői, egyszer, még a Kata foglalkozásán hallottam, amikor két lánytestvér beszélgetett, az egyik három, a másik öt, a nagyobbik mondta a kicsinek, hogy te, izécske, légy szíves, mesélj nekem a mennyországról, mert én már kezdem elfelejteni, és bummm!, én úgy maradtam, sóbálvánnyá váltam attól az öt éves kislánytól, hogy mi mindent tud hozzám képest, meg a többi nagyképűhöz képest, ezért szeretek a gyerekek között, és ezért szeretek játszani, túlkoros gyerekként meg sohasem felnövő, reménytelen felnőttként, mutáló vénemberként, ezért gyanakszom folyton, amikor komoly felnőttek között vagyok, mert érzem a hamiság szagát, a nagyképűség szellőzetlenségét, a katedra recsegését, és mindig azt lesem, mikor csúszik meg a világnagy fontosságú linkelő, a kifizetés nélküli akadémiakoptató mikor káromkodja el magát, amikor égbe emelt orra miatt nem látja a küszöböt és megbotlik, és egyszeriben elveszti vélt tartását, és ilyenkor mi, javíthatatlan rosszcsontok vigyorgunk és roppantul helyrebillentnek érezzük az igazságot, amikor a már úgyszólván meztelen király kizárólag elbillent koronájára ügyelve nekimegy az ajtófélfának és beleveri az orrát, mert az én összes barátom, aki igazán az volt, az valahol mind olyan volt, mint én mert időtlen és szokatlan és kivételes és rendhagyó és megbotránkoztató és igazmondó lenni akkor is, ha csak kára és hátránya származott belőle, mert mindnyájan alkotó emberek voltak, és nem muszájkarrieristák, mert a világ már csak így zötyög, mert a főnök meg az asszony ezt várja el, mert naponta látom, a valahaiak, akik már nem maiak, hogyan bánják, hogy amikor elérkeztek a váltóhoz, rossz felé fordultak, ami akkor egyedül helyesnek látszott, ma már tudják, hol tolták el, csakhogy nem lehet visszacurukkolni a váltóig, mialatt

ezek az én barátaim mind ezerszer nehezebb és súlyosabb életet éltek, mint az átlag, minden, amit letettek, sokszorta nehezebben ment, mint ahogy valójában kellett volna mennie, az a néhány pedig, akinek egy hajszállal könnyebb volt, annak valahogyan szerencséje volt, pedig igazán mindent elkövetett, hogy kiérdemelje a nehéz sorsot, most neveket kellene mondanom, de nem mondok, akik értik, miről beszélek, azok tudják, kikről beszélek, akik meg nem, azoknak úgymint mindegy, jó részük már úgymint kint van a temetőben vagy eltűnt valahol a nagyvilágban, pedig élni szerettek volna, és nem megélni, de arra a rosszcsontoknak ritkán van lehetősége, pedig de más lenne a világ, ha egyszer ők állhatnának a katedrán, ők beszélnének a gyerekekhez meg az emberekhez, ők hoznák és tartatnák be az igazi törvényeket, és talán akkor nem lenne szükség szerencsenmosdató ügyvédekre és sunyi csendestársakra és mutyira, és „ha elhiszed, amit hazudok neked, én is elhiszem, amit hazudsz nekem”-re, de hát egészen más manapság a folyómedrek lejtése, máshonnan fújnak a szelek, és ez egészen biztos, hogy így marad addig, amíg, a nem kívánt törlendő, mert menj csak és nézd meg, ha tudod a Fellini *Bohócok* című filmjét, de nem tudod, megszereshetetlen, megnézhetetlen, úgy sejtem, azért, mert akik eltűntették, nagyon is tudják, miről szól, soha senki még így nem ábrázolta az emberi játékosságot, esendőséget, emberszeretetet, nagyvonalúságot, kiszolgáltatottságot, jókedvet és szomorúságot, mint ez a film, a soha fel nem nővők, a rendhagyók, a mégis egyedül érvényesek szemszögéből, Fellini tudott valamit az emberről, amit csak nagyon kevesen, és ki is merte mondani, úgy, ahogy talán senki sem, de hiszen én is tudtam mindezekről, amikor még nem is tudtam semmiről, mit gondolsz, miért játszottam idétlennél idétlenebb játékokat, miért tanultam csak azt, amit szerettem, és miért nem érdekelt, ami nem volt igazán az enyém, miért voltam képes kegyetlen verekedésekbe bonyolódni vélt, de többször valós igazam védelmében, miért kerestem nehéz, nem járt utakat, bevált valóságosok helyett, miért kerestem olyan elfoglaltságokat, játékokat, sportot, időtöltést és hivatást, ami rólam szólt, egyedül, miért indiánoztam, miért voltam magányos hosszútávfutó, sífutó, kerékpáros, hegymászó és versmondó és színész, miért ülök itt most is egyedül, de soha nem magányosan, hogy mindezt kiöklendezzem magamból, miért akartam olyan nagymamámféle becsületes szegény lenni, amilyen ő volt, miért kerestem olyan emberek társaságát, ahol én vagyok a legkönnyebb fajsúlyú, emberekét, akikre csak felnézhetek, akikhez mindig is fel akartam nőni, miért példaképem még mindig nemecek ernő csupa kisbetűvel, és miért, hogy most, amikor megint jön a karácsony, itt ülök, és csak mondom a magamét nektek, akiket szeretek, ez megint Karinthy, és akkor egyszerre csak megszólal a vállamon a krampusz, persze, ma van Mikulás, szóval megszólal, és azt mondja, mondd csak, ízébizé, nem gondolod, hogy itt lenne az ideje a szádat befogni, he?

Hajtman Kornél
steril

ott sétáltam én is
a művirágokkal kirakott réten
drótokon kitömött galambok
gipszangyalok eunuchhangon énekelnek
a vattafelhőkön ülve
mélyen szívom magamba a
vastüdőm oxigénjét
és egy marionettbaba megcsókolt

életmű

óvodáskorom óta origamizok
soha nem érdekeltek az autók
a játék katonák
virágkötő lettem
tökéletes koszorú
a síromra
ez érdekelt
nem sikerült
a virágokat a kurváknak adtam
a hervadtnak is tudtak örülni
temetésemre is eljöttek
hajukban száraz virág
körém feküdtek
elkészült

Saitos Lajos

Bor és ecet

Ugyan mi
mámorítóbb
a bor vagy az ecet

a bortól eszeveszetten
megrészegülsz

az „ecet”
maga az emlékezet.

Lábnyom

Tűzből felpattanó szikra
fölszálló paradicsommadár
a nyár hozadéka

ahogy kilépsz a kapun
visszatérsz gondolatban

heves zivatarok mossák lábad
nyomát is el – az időben...

Mind meglakol

Ahány költő
mind büntetve van
álmatlan éjszakáival

ki néhányval
ki valahánnyal

„érdeme” szerint mind
meglakol mind meglakol.

Az ég madarai

Az ég madarai
a szemközti malomsiló
peremén gubbasztanak

hajnali órán júniusban
s ahogy följön a nap
fölrebbenek ők is

segítenek az aratóknak
a betakarításban...

